

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๗๒
วันอังคาร ที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๙
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอภิชาต สุขัคคานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	โฆษกกรรมการ
๕. นายนครินทร์ สิงห์เสนา	โฆษกกรรมการ
๖. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	โฆษกกรรมการ
๗. นายอุดม รัฐอมฤต	โฆษกกรรมการ
๘. นางกิริณา สุมาวงศ์	กรรมการ
๙. นางจุรี วิจิตรวาทการ	กรรมการ
๑๐. นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย	กรรมการ
๑๑. นายเอียรชัย ณ นคร	กรรมการ
๑๒. พลเอก นิวัติ ศรีเพ็ญ	กรรมการ
๑๓. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
๑๔. นายภัทร คำพิทักษ์	กรรมการ
๑๕. นายภูมรัตน์ ทักษาดิพงษ์	กรรมการ
๑๖. พลตรี วีระ โรจนนาค	กรรมการ
๑๗. นายศุภชัย ยาวะประภา	กรรมการ
๑๘. นายอัษฎพร จารุจินดา	กรรมการ
๑๙. พลเอก อัฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๒๐. นายปกรณ์ นิลประพันธ์	เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง
๒๑. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง	เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขาธิการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑. นายจินตพันธุ์ ทังสุบุตร

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ

๒. นายวราห์ เท่งพุ่ม

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นายนาถะ ดวงวิชัย

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานประธานรัฐสภา

ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

๑. นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์
๒. นายเชษฐา โทณะวนิก

ผู้ชำนาญการประจำตัวกรรมการ

๑. นางสุภัทรา เชื้ออรอด
๒. นางสาวฐิติพร วิชัยชนพัฒน์

เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๕๐ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

คณะกรรมการมีมติเลื่อนรับรองบันทึกการประชุม
(บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๐ วันจันทร์ ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงครั้งที่ ๗๑ วันจันทร์ ที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๙ อยู่ระหว่างการตรวจทานของนายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง)

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ....

ที่ประชุมพิจารณาทบทวนบทบัญญัติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... เป็นรายมาตรา (ต่อจากการประชุมครั้งที่แล้ว) โดยเริ่มพิจารณาตั้งแต่มาตรา ๒๐๘ เป็นต้นไป สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

มาตรา ๒๐๘

“มาตรา ๒๐๘ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยมาตรา ๕ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นเช่นนั้นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ในระหว่างนั้นให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้ แต่ให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่ในคดีอาญาให้ถือว่าผู้ที่เคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่ชอบด้วยมาตรา ๕ นั้นเป็นผู้ไม่เคยกระทำความผิดดังกล่าว หรือถ้ายังรับโทษอยู่ก็ให้ปล่อยตัวไป แต่ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายใด ๆ”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- คำว่า “ศาล” ในวรรคหนึ่งนั้น หมายความว่าศาลใด

ประธานกรรมการชี้แจงว่า คำว่า “ศาล” ในวรรคหนึ่ง หมายความว่าศาลยุติธรรม

- มีการแสดงความคิดเห็นว่า ความในวรรคสามนั้นควรกำหนดให้ผู้ที่เคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่ชอบด้วยมาตรา ๕ มีสิทธิเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายด้วยหรือไม่ เพื่อให้สอดคล้องกับความในมาตรา ๖๖

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในวรรคสามนั้นไม่ควรกำหนดให้เกิดสิทธิในการเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหาย เนื่องจากกรณีดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นจากการความผิดพลาดของศาล และกระบวนการยุติธรรม แต่ทั้งนี้ความในมาตรานี้ก็ไม่ได้ห้ามรัฐมิให้ชดเชยค่าเสียหายให้กับผู้ที่เคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่ชอบด้วยมาตรา ๕

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๐๘ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๐๙

“มาตรา ๒๐๙ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ”

ประเด็นการพิจารณา

มีการแสดงความคิดเห็นว่า ควรนำความในวรรคสองของมาตรา ๒๑๒ ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ที่กำหนดว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” มากำหนดเป็นวรรคสองของมาตรานี้หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในวรรคสองของมาตรา ๒๑๒ ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ กำหนดขึ้นเพื่อเป็นการจำกัดสิทธิไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่ในเรื่องนี้ที่ประชุมเห็นร่วมกันว่าควรนำเรื่องการจำกัดสิทธิไปกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๐๙ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๑๐

“มาตรา ๒๑๐ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อกล่าวหาว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ใดกระทำการโดยขาดความเที่ยงธรรม โดยยื่นต่อประธานรัฐสภาพร้อมด้วยหลักฐานตามสมควร หากประธานรัฐสภาเห็นว่ามิเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำตามที่ถูกกล่าวหา ให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องต่อประธานศาลฎีกาเพื่อขอให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ เพื่อไต่สวนหาข้อเท็จจริง

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม หน้าที่และอำนาจ วิธีการไต่สวน และการดำเนินการอื่นที่จำเป็นของ คณะผู้ไต่สวนอิสระ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยการไต่สวนของคณะผู้ไต่สวนอิสระต้องเป็นไปโดยเปิดเผย

ให้คณะผู้ไต่สวนอิสระดำเนินการไต่สวนหาข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมเสนอความเห็นและ ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๒๑๑ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง

ถ้าคณะผู้ไต่สวนอิสระเห็นว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่มีพฤติการณ์ตามที่ถูกกล่าวหา ให้มีคำสั่งยุติ เรื่องและแจ้งให้ประธานศาลฎีกาทราบ คำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สุด”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- สิทธิในการเข้าชื่อกล่าวหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามความในมาตรานี้ กระทำได้เฉพาะกรณี กล่าวหาว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญขาดความเที่ยงธรรมเท่านั้นใช่หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในมาตรานี้กระทำได้เฉพาะกรณีกล่าวหาว่าตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญขาดความเที่ยงธรรมเท่านั้น หากเป็นกรณีอื่น ๆ ต้องเสนอเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาเพื่อยื่นฟ้องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาวินิจฉัย แล้วแต่กรณี ในส่วนของระยะเวลาการดำเนินการของคณะ ผู้ไต่สวนอิสระควรนำไปกำหนดไว้ในกฎหมายลูก และการกำหนดให้การไต่สวนของคณะผู้ไต่สวนต้องเป็นไป โดยเปิดเผยก็เป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม จึงเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสองของมาตรานี้ เป็นดังนี้ “คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม หน้าที่และอำนาจ วิธีการไต่สวน ระยะเวลาการไต่สวน และการดำเนินการอื่น ที่จำเป็นของคณะผู้ไต่สวนอิสระ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ **โดยที่การไต่สวนของคณะผู้ไต่สวนอิสระ ต้องเป็นไปโดยเปิดเผย**” และให้ตัดความในวรรคสามออกทั้งหมด

- มีกรรมการสอบถามว่า กฎหมายที่จะต้องบัญญัติขึ้นตามความในมาตรานี้จะเป็นกฎหมายที่มี เนื้อหาครอบคลุมถึงการไต่สวนกรรมการในองค์กรอิสระด้วยหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า กฎหมายที่จะบัญญัติขึ้นตามความในมาตรานี้จะมีเนื้อหาครอบคลุมถึง การไต่สวนกรรมการในองค์กรอิสระหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับการกำหนดของผู้ร่างกฎหมายดังกล่าว

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในมาตรานี้อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และการดำเนินคดีกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญก็มีช่องทางในการดำเนินการได้อยู่ แล้วหลายช่องทาง เช่นการฟ้องคดีอาญารฐานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือการถอดถอนออกจากตำแหน่ง เป็นต้น จึงไม่ควรกำหนดสิทธิในการเข้าชื่อกล่าวหาว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญขาดความเที่ยงธรรมไว้ เพิ่มเติมในมาตรานี้อีก

- กรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติก็สามารถดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ นี้ได้อยู่แล้ว

ประธานกรรมการเสนอตัดความในมาตรานี้ และมาตรา ๒๑๑ ออกทั้งสองมาตรา

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ควรนำความในวรรคสี่ของมาตรา ๒๑๑ มากำหนดไว้ในมาตรานี้ เพื่อใช้เป็นช่องทางในการแก้ปัญหากรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ และมีตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมด และควรนำความที่แก้ไข เพิ่มเติมนี้ไปใช้บังคับกับองค์กรอิสระด้วย

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา ๒๑๐ ใหม่เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๑๐ สภามหาวิทยาลัยมหาวชิราลงกรร สภามหาวิทยาลัย หรือสภามหาวิทยาลัยทั้งของสหภาพ สหพันธ
ไม้น้อยของสหพันธ์ในสหพันธ์สหภาพที่ซึ่งของทั้งของสหภาพ หรือประชาชนผู้มิสิทธิ
เลือกทั้งสหพันธ์ไม้น้อยของสหพันธ์ มีสิทธิเข้าชื่อขอเสนอร่างข้อบัญญัติสภา
ต่อสภามหาวิทยาลัยมหาวชิราลงกรร โดยยื่นต่อประธานรัฐสภาพร้อมด้วยหลักฐานแห่งสมควร ทบทวน
รัฐสภาเห็นชอบให้ดำเนินการส่งต่อสภามหาวิทยาลัยที่ขอเสนอให้พิจารณา ให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องต่อ
ประธานศาลฎีกาเพื่อขอให้นำที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาตั้งคณะผู้ใดเสนออิสระภาพผู้ซึ่งมีมติเป็นผล
ทางตรงหรือโดยอ้อมซึ่งสำคัญสิทธิเป็นที่ยุติธรรม เพื่อใดเสนอขอแก้ไขสิทธิในกรณีที่ตุลาการศาล
รัฐธรรมนูญต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๓๓ วรรคสาม และมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเหลืออยู่ไม่ถึง
กึ่งหนึ่งของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมด ให้ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุด
ร่วมกันแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่
เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นการชั่วคราว โดยให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งได้จนกว่าตุลาการศาล
รัฐธรรมนูญที่ตนดำรงตำแหน่งแทนจะปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งแทน

[illegible]

ให้ตนและผู้ใต้สมณอิสริยาภรณ์ทหารได้สละท้าวขี้เกียจขี้นและสรูปสำนวนพวักษ์มโหฬารของเขิน
และดำเนิรการต่อไปตามพงศาวดาร ๒๑๑ ภาคนี้ในท้ายฉบับหน้าแต่ส่วนที่ได้รับแต่งตั้ง

ข้าพเจ้านายไฉ่สมนธิสรวงเห็นว่าการที่สภาวัฒนธรรมชุมชนไทยมีบทบาทที่เด่นชัดที่ทุกชนบททำให้ข้าพเจ้ารู้สึกดีที่มองเห็นสิ่งนี้ให้ประชาชนคนกลางที่ทุกชนบทได้มาสัมผัสกับสิ่งที่เกิดขึ้นที่จริงที่สุด”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๑๐ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๑๐ สภาวชิตสภานุเคราะห์ราษฎร สภาวชิตสภานุเคราะห์ หรือสภาวชิตสภานุเคราะห์ทั้งสองสภา สภานวน
 ไม่ให้ขอทวงหนี้ในค้ำของสภานวนสภาวชิตสภานุเคราะห์ทั้งสองสภา หรือประชาชนผู้มีสิทธิ
 เลือบทั้งสภานวน ไม่ให้ขอทวงสอกรหนี้ตน มีสิทธิเข้าชื่อขอทวงทวงต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยทันที
 ทวงได้ขอทวงทวงแก่ประชาชน โดยยื่นต่อประชาชนรัฐสภาพร้อมด้วยหลักฐานทวงทวงสอกร ทวงทวง
 รัฐสภาเห็นว่ามีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการทวงทวงทวงที่ถูกต้องทวงทวง ให้ประชาชนรัฐสภาเสนอเรื่องต่อ
 ประชาชนต่อสภาเพื่อขอให้ประชาชนใหญ่ต่อสภาตั้งคณะผู้ใดสอกรสอกรทวงซึ่งมีทวงทวงเป็นทวง
 ทวงทวงเพื่อสอกรสอกรซึ่งสำคัญสอกรเป็นที่ประจักษ์ เพื่อให้สอกรทวงทวงทวงทวงทวงทวงทวงทวงทวงทวง
 รัฐธรรมนูญต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๓๓ วรรคสาม และมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเหลืออยู่ไม่ถึง
 กึ่งหนึ่งของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมด ให้ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุด
 ร่วมกันแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่
 เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นการชั่วคราว โดยให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งได้จนกว่าตุลาการศาล
 รัฐธรรมนูญที่ตนดำรงตำแหน่งแทนจะปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งแทน

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม พ้นที่และอำนาจ วิธีทำและส่วน และบทระงับการอื่นที่สืบเนื่อง
ของคณะผู้ไต่สวนอิสระ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยบทระงับของคณะผู้ไต่สวนอิสระต้อง
เป็นไปโดยเปิดเผย

ให้คณะผู้ไต่สวนอิสระดำเนินการในส่วนที่ควรระงับหรือระงับและสรุปส่วนที่ควรระงับของส่วนที่
และดำเนินการต่อไปตามบทมาตรา ๒๑๑ ภายในเวลาที่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง

ถ้าคณะผู้ไต่สวนอิสระเห็นว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่มีพฤติการณ์สมควรให้
คำสั่งยุติเรื่องและสั่งให้ประชาชนตลกรัฐทบทวน คำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สิ้นสุด”

มาตรา ๒๑๑

“มาตรา ๒๑๑ ถ้าคณะผู้ไต่สวนอิสระเห็นว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ถูกกล่าวหา มีพฤติการณ์
ตามที่ผู้ถูกกล่าวหา ให้ส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาเพื่อให้
ผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากตำแหน่ง ในกรณีเช่นนี้ ให้องค์คณะของศาลฎีกาประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกา
ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา
จำนวนเก้าคน

เมื่อศาลฎีการับฟ้อง ให้ผู้ถูกกล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษา เว้นแต่ศาลฎีกา
จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำการตามที่ผู้ถูกกล่าวหา ให้ผู้ต้องพิพากษา
พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง
และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกกล่าวหา และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกกล่าวหา
เป็นเวลาสิบปีด้วย

ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ และมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเหลืออยู่
ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมด ให้ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครอง
สูงสุดร่วมกันแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
ทำหน้าที่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นการชั่วคราว โดยให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งได้จนกว่า
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ตนดำรงตำแหน่งแทนจะปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ดำรง
ตำแหน่งแทน”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอข้อความในมาตรานี้ออกทั้งมาตรา

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติร่างมาตรา ๒๑๑ ออกทั้งมาตรา

หมวด ๑๒

องค์กรอิสระ

“หมวด ๑๒

องค์กรอิสระ”

ประเด็นการพิจารณา

-ไม่มี-

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบชื่อหมวด ๑๒ องค์การอิสระ โดยไม่มีการแก้ไข

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

“ส่วนที่ ๑

บททั่วไป”

ประเด็นการพิจารณา

-ไม่มี-

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบชื่อส่วนที่ ๑ บททั่วไป โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๑๒

“มาตรา ๒๑๒ องค์การอิสระเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นให้มีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจขององค์การอิสระต้องเป็นไปโดยเที่ยงธรรม กล้าหาญ และปราศจากอคติทั้งปวงในการใช้ดุลพินิจ”

ประเด็นการพิจารณา

-ไม่มี-

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๑๒ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๑๓

“มาตรา ๒๑๓ นอกจากคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในส่วนที่ว่าด้วยองค์การอิสระแต่ละองค์กรในหมวดนี้แล้ว ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์การอิสระต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามทั่วไปดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปี แต่ไม่เกินเจ็ดสิบปี

(๒) มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๙๖ (๑) (๓) (๔) และ (๕)

(๓) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๙๗”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๑๓ นอกจากคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในส่วนที่ว่าด้วยองค์การอิสระแต่ละองค์กรในหมวดนี้แล้ว ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์การอิสระต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามทั่วไปดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปี แต่ไม่เกินเจ็ดสิบปี

(๒) มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๙๖ (๑) (๓) (๔) และ (๕)

(๓) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๙๗”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขร่างมาตรา ๒๑๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๑๓ นอกจากคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในส่วนที่วาดด้วยองค์กรอิสระแต่ละองค์กร**ในบทนี้**แล้ว ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้ด้วย

- (๑) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปี แต่ไม่เกินเจ็ดสิบปี
- (๒) มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๙๖ (๑) (๓) (๔) และ (๕)
- (๓) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๙๗”

มาตรา ๒๑๔

“มาตรา ๒๑๔ เมื่อมีกรณีที่จะต้องสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระนอกจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๑๙๘ ในการดำเนินการสรรหา

ให้นำมาตรา ๑๙๘ มาตรา ๑๙๙ และมาตรา ๒๐๐ มาใช้บังคับแก่การสรรหาตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่ง เป็นดังนี้ “เมื่อมีกรณีที่จะต้องสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระนอกจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๑๙๘ ในบทนี้ที่จะดำเนินการสรรหา”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรา ๒๑๔ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๑๔ เมื่อมีกรณีที่จะต้องสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระนอกจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๑๙๘ ในบทนี้ที่จะดำเนินการสรรหา

ให้นำมาตรา ๑๙๘ มาตรา ๑๙๙ และมาตรา ๒๐๐ มาใช้บังคับแก่การสรรหาตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม”

มาตรา ๒๑๕

“มาตรา ๒๑๕ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามทั่วไปตามมาตรา ๒๑๓ หรือขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามเฉพาะตามมาตรา ๒๒๑ มาตรา ๒๒๖ มาตรา ๒๓๐ มาตรา ๒๓๖ หรือตามกฎหมายที่ตราขึ้นตามมาตรา ๒๔๔”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมความใน (๓) เป็นดังนี้ “ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามทั่วไปตามมาตรา ๒๑๓ หรือขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามเฉพาะตามมาตรา ๒๒๑ มาตรา ๒๒๖ มาตรา ๒๓๐ มาตรา ๒๓๖ หรือตามกฎหมายที่ตราขึ้นตามมาตรา ๒๔๔ แล้วแต่กรณี”

มีการเสนอให้นำความในมาตรา ๒๑๖ มาเพิ่มเติมเป็นวรรคสองของมาตรานี้

ประธานกรรมการเสนอให้นำความในมาตรา ๒๑๖ ที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม มากำหนดเป็นความในวรรคสองของมาตรานี้ ดังนี้ “ให้นำมาตรา ๒๐๓ วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า และมาตรา ๒๐๔ มาใช้บังคับแก่กรณีผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระพ้นจากตำแหน่งด้วยโดยอนุโลม” โดยตัดความในร่างมาตรา ๒๑๖ ออกทั้งมาตรา และเสนอเพิ่มเติมความเป็นวรรคสามในมาตรานี้ ดังนี้ “ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๓๓ วรรคสามให้นำความในมาตรา ๒๑๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๑๕ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๑๕ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามทั่วไปตามมาตรา ๒๑๓ หรือขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามเฉพาะตามมาตรา ๒๒๑ มาตรา ๒๒๖ มาตรา ๒๓๐ มาตรา ๒๓๖ หรือตามกฎหมายที่ตราขึ้นตามมาตรา ๒๔๔ แล้วแต่กรณี

ให้นำมาตรา ๒๐๓ วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า และมาตรา ๒๐๔ มาใช้บังคับแก่กรณีผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระพ้นจากตำแหน่งด้วยโดยอนุโลม

ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๓๓ วรรคสามให้นำความในมาตรา ๒๑๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๒๑๖

“มาตรา ๒๑๖ ให้ตามมาตรา ๒๐๓ วรรคสอง และวรรคสาม และมาตรา ๒๐๔ มาใช้บังคับแก่กรณีผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระพ้นจากตำแหน่งโดยอนุโลม”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอตัดความในมาตรานี้ออกทั้งมาตรา

มีการแสดงความคิดเห็นว่า ความในมาตรา ๒๐๓ ที่กำหนดให้ประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งประธานและตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเมื่อลาออกจะเหมาะสมหรือไม่ เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญเคยมีการวินิจฉัยว่าการลาออกจากตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการลาออกเฉพาะตำแหน่งประธานเท่านั้น ไม่ได้เป็นการลาออกจากตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในมาตรา ๒๐๓ ที่กำหนดให้การลาออกของประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทำให้พ้นจากทั้งตำแหน่งประธานและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนั้น เพื่อให้ไม่ให้เกิดข้อสงสัยและใส่ร้ายจากผู้ไม่ประสงค์ดี รวมทั้งให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในศาลรัฐธรรมนูญมากยิ่งขึ้น

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติร่างมาตรา ๒๑๖ ออกทั้งมาตรา

มาตรา ๒๑๗

“มาตรา ๒๑๗ ให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ ทั้งนี้ มาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าวต้องครอบคลุมการรักษาเกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ และต้องระบุให้ชัดแจ้งว่าการฝ่าฝืนจริยธรรมใดมีลักษณะร้ายแรง

ในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้รับฟังความคิดเห็นจากสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี ประกอบด้วย และเมื่อประกาศใช้บังคับแล้ว ให้ใช้บังคับแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีด้วย แต่ไม่ห้ามสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือคณะรัฐมนตรีที่จะกำหนดจริยธรรมเพิ่มขึ้นให้เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ของตน แต่ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับมาตรฐานตามวรรคหนึ่ง การกำหนดดังกล่าวต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- เหตุใดความในมาตรานี้จึงไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม

ประธานกรรมการกล่าวว่า เรื่องระยะเวลาในการกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมนั้นจะต้องนำไปกำหนดไว้ในบทเฉพาะกาล

- มีกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่งจากเดิมความว่า “ผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยธุรการ” เป็น “หัวหน้าหน่วยงานธุรการ”

- ควรนำความว่า “กำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ” ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๗๙ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาปรับใช้ในการแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่ง เพื่อไม่ให้ความในมาตรานี้เป็นการเน้นย้ำเฉพาะการฝ่าฝืนจริยธรรมที่ร้ายแรงเท่านั้น

ประธานกรรมการกล่าวว่า เหตุที่ความในมาตรานี้จะต้องกำหนดให้แยกแยะเรื่องการฝ่าฝืนจริยธรรมที่ร้ายแรง เพราะร่างรัฐธรรมนูญกำหนดว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมไว้เป็นลักษณะต้องห้าม และเป็นเหตุให้พ้นจากตำแหน่งเท่านั้น ไม่ได้มีลักษณะเป็นการลงโทษ การแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรานี้ในประเด็นเรื่องการลงโทษอาจทำให้เข้าใจคลาดเคลื่อนได้

- มีกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่งจากเดิมความว่า “และต้องระบุให้ชัดแจ้งว่าการฝ่าฝืนจริยธรรมใดมีลักษณะร้ายแรง” เป็น “และต้องระบุให้ชัดแจ้งว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมใดมีลักษณะร้ายแรง”

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่ง เป็นดังนี้ “ให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ ทั้งนี้ มาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าวต้องครอบคลุมการรักษาเกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ และต้องระบุให้ชัดแจ้งว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมใดมีลักษณะร้ายแรง”

- มีกรรมการสอบถามว่า การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมที่มีลักษณะร้ายแรงตามความในมาตรานี้เป็นเหตุให้พ้นจากตำแหน่งเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่งใช่หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะทำหน้าที่วินิจฉัยว่าการกระทำนั้น ๆ เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมหรือไม่เท่านั้น ส่วนผลของการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมนั้นจะเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายกำหนด

- มีกรรมการสอบถามว่า มาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญกับเจ้าหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญมีความแตกต่างกันหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า มาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญกับเจ้าหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญจะมีความแตกต่างกันหรือไม่ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญกับองค์กรอิสระ

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๑๗ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๑๗ ให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ ทั้งนี้ มาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าวต้องครอบคลุมการรักษาเกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ และต้องระบุให้ชัดเจนว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมใดมีลักษณะร้ายแรง

ในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้รับฟังความคิดเห็นจากสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี ประกอบด้วย และเมื่อประกาศใช้บังคับแล้ว ให้ใช้บังคับแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีด้วย แต่ไม่ห้ามสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือคณะรัฐมนตรีที่จะกำหนดจริยธรรมเพิ่มขึ้นให้เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ของตน แต่ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับมาตรฐานตามวรรคหนึ่ง การกำหนดดังกล่าวต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๒๑๘

“มาตรา ๒๑๘ ให้องค์กรอิสระแต่ละแห่ง นอกจากคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน มีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการ ดำเนินการ และอำนวยความสะดวก เพื่อให้องค์กรอิสระบรรลุภารกิจและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และเป็นไปตามมติหรือแนวทางที่องค์กรอิสระกำหนด โดยให้มีหัวหน้าหน่วยงานคนหนึ่งซึ่งแต่งตั้งด้วยความเห็นชอบขององค์กรอิสระแต่ละองค์กรเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารงานของหน่วยงานนั้น รับผิดชอบขึ้นตรงต่อองค์กรอิสระ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ประเด็นการพิจารณา

-ไม่มี-

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๑๘ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๑๙

“มาตรา ๒๑๙ ให้นำมาตรา ๑๗๙ และมาตรา ๑๘๐ มาใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และหัวหน้าหน่วยงานตามมาตรา ๒๑๘ โดยอนุโลม”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการกล่าวว่า ไม่ควรนำมาตรา ๑๗๙ ในเรื่องการขัดกันแห่งผลประโยชน์มาใช้บังคับกับองค์กรอิสระ เนื่องจากเมื่อพิจารณาเทียบเคียงกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ไม่ได้บัญญัติห้ามองค์กรอิสระในเรื่องการขัดกันแห่งผลประโยชน์แต่อย่างใด และเมื่อพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ขององค์กรอิสระนั้นมีความแตกต่างกับฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหารซึ่งมีความสัมพันธ์กันในเรื่องอำนาจหน้าที่ระหว่างกัน จึงต้องห้ามไม่ให้กระทำการที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ดังนั้น จึงไม่ควรนำเรื่องการขัดกันแห่งผลประโยชน์มาใช้บังคับกับองค์กรอิสระ จึงควรตัดร่างมาตรา ๒๑๙ ออกทั้งมาตรา

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบให้ตัดร่างมาตรา ๒๑๙ ออกทั้งมาตรา

มาตรา ๒๒๐

“มาตรา ๒๒๐ ในการปฏิบัติหน้าที่ ถ้าองค์กรอิสระใดเห็นว่ามีผู้กระทำการอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย และอยู่ในหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระอื่น ให้แจ้งให้องค์กรอิสระนั้นทราบเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการกล่าวว่า ตามร่างมาตรานี้เป็นการบัญญัติเพื่อให้องค์กรอิสระแต่ละองค์กรสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยองค์กรอิสระใดพบว่ามีผู้กระทำการอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่การกระทำดังกล่าวไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตนก็สามารถแจ้งเรื่องไปยังองค์กรอิสระอื่นที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องดังกล่าวดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งร่างมาตรานี้เป็นหลักการใหม่ที่ทำให้องค์กรอิสระต่างๆ ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๒๐ โดยไม่มีการแก้ไข

ส่วนที่ ๒ คณะกรรมการการเลือกตั้ง

“ส่วนที่ ๒

คณะกรรมการการเลือกตั้ง”

ประเด็นการพิจารณา

- ไม่มี -

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบชื่อ ส่วนที่ ๒ คณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๒๑

“มาตรา ๒๒๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งประกอบด้วย กรรมการจำนวนเจ็ดคนพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาการต่างๆ ที่จะยังประโยชน์แก่การบริหารและจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งได้รับการสรรหาจากคณะกรรมการสรรหา จำนวนห้าคน

(๒) ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านกฎหมาย มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีอัยการ ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวนสองคน”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ บัญญัติให้มีกรรมการการเลือกตั้งจำนวนห้าคน ซึ่งแตกต่างจากร่างมาตรานี้ที่ได้มีการเพิ่มจำนวนกรรมการการเลือกตั้งให้มีจำนวนเจ็ดคน อย่างไรก็ตาม ที่มาของกรรมการการเลือกตั้งจะมาจากสองส่วนเช่นเดียวกับที่มาของกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ กล่าวคือ มาจากการสรรหาของคณะกรรมการสรรหาจำนวนห้าคน และมาจากการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจำนวนสองคน

- กรรมการการเลือกตั้งที่มีที่มาจาก (๒) เป็นการบัญญัติเพื่อให้ได้กรรมการที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางกฎหมายโดยเฉพาะ เพื่อให้ทำหน้าที่ในการดูแลรับผิดชอบในเรื่องสำนวนการสืบสวนหรือไต่สวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยเฉพาะ จึงบัญญัติกำหนดคุณสมบัติไว้สูงกว่ารัฐธรรมนูญฉบับอื่นๆ

- มีกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ในเรื่องคุณสมบัติของคณะกรรมการการเลือกตั้งจะบัญญัติในลักษณะที่เป็นการเปิดกว้าง เช่นเดียวกับความใน (๑) เพียงแต่ไปกำหนดคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามโดยทั่วไปเท่านั้น บุคคลทั่วไปจึงสามารถสมัครเป็นกรรมการการเลือกตั้งได้

- เมื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้เพิ่มอำนาจบางประการให้กับองค์กรอิสระ โดยปรับโครงสร้างในเรื่องอำนาจขององค์กรอิสระให้สอดคล้องกับคุณสมบัติของคณะกรรมการในองค์กรอิสระ จึงต้องกำหนดคุณสมบัติของกรรมการในองค์กรอิสระให้สูงขึ้นตามไปด้วย เพื่อให้เกิดการยอมรับจากทุกภาคส่วน ที่มาของกรรมการการเลือกตั้งก็เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ที่มาของกรรมการการเลือกตั้งตาม (๑) ควรมีการบัญญัติกำหนดระยะเวลาของประสบการณ์ในการทำงานไว้ด้วย

- มีกรรมการเสนอให้นำคุณสมบัติของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามร่างมาตรา ๒๓๐ มาใช้กับคุณสมบัติของกรรมการการเลือกตั้งตาม (๑) น่าจะมีความเหมาะสม

- ควรมีการเปิดกว้างให้บุคคลสามารถสมัครเป็นกรรมการการเลือกตั้งตาม (๑) โดยให้ผู้ที่ทำงานหรือเคยทำงานในภาคประชาสังคมเป็นผู้มีคุณสมบัติสามารถเข้ามาเป็นกรรมการการเลือกตั้งในสัดส่วนตาม (๑) ได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า ที่มาของกรรมการการเลือกตั้งตาม (๑) เห็นควรให้นำเอาคุณสมบัติของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามมาตรา ๒๓๐ มาใช้บังคับกับคุณสมบัติของกรรมการการเลือกตั้งตาม (๑) และเปิดโอกาสให้แก่ผู้ทำงานหรือเคยทำงานในภาคประชาสังคมสามารถเข้ามาเป็นกรรมการการเลือกตั้งตาม (๑) ได้ด้วย อย่างไรก็ตาม คุณสมบัติของผู้ทำงานหรือเคยทำงานในภาคประชาสังคมนั้น เห็นควรกำหนดระยะเวลาของประสบการณ์ในการทำงานไว้ด้วย ทั้งนี้ การทำงานหรือเคยทำงานในภาคประชาสังคมของภาคเอกชนที่จะยังประโยชน์ต่อการบริหารและจัดการการเลือกตั้งควรให้คณะกรรมการสรรหาประกาศกำหนดอีกครั้งหนึ่ง

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การกำหนดระยะเวลาของประสบการณ์ของผู้ทำงานหรือเคยทำงานในภาคประชาสังคมนั้น ควรกำหนดไว้สี่ปี เพื่อให้คุณสมบัติของผู้ทำงานหรือเคยทำงานในภาคประชาสังคมมีความสอดคล้องกับร่างมาตรา ๒๓๐ (๕) ซึ่งได้กำหนดคุณสมบัติในเรื่องประสบการณ์การทำงานของผู้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมาย โดยกำหนดระยะเวลาในการประกอบวิชาชีพทางกฎหมายไว้สี่ปีเช่นกัน

- มีกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า การกำหนดประสบการณ์ในการทำงานด้านประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งนั้น อาจทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ได้ว่าการกำหนดคุณสมบัติระยะเวลาในการทำงานไว้ยี่สิบปี เป็นการให้สิทธิแก่กลุ่มคนบางกลุ่มหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า การกำหนดประสบการณ์ในการทำงานในภาคประชาสังคมดังกล่าว ไม่เป็นการให้สิทธิแก่กลุ่มคนบางกลุ่มแต่อย่างใด แม้ผู้ที่เคยทำงานในภาคประชาสังคมในระดับท้องถิ่นก็มีคุณสมบัติที่จะเป็นกรรมการการเลือกตั้งตาม (๑) ได้เช่นกัน

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ประสบการณ์ในการทำงานในภาคประชาสังคมที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งเป็นถ้อยคำที่มีความหมายกว้างขวางและมีความเหมาะสม และยังเป็นการเปิดกว้างให้บุคคลสามารถเข้ามาเป็นกรรมการการเลือกตั้งตาม (๑) ได้ โดยอาจหมายความรวมถึงผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการติดตามการเลือกตั้ง มูลนิธิ สมาคมวิชาชีพต่างๆ หรือสโมสร เป็นต้น แต่ต้องเป็นการทำงานด้านภาคประชาสังคมซึ่งไม่หวังผลกำไร

ท้ายที่สุด ที่ประชุมเห็นควรให้เพิ่มความขึ้นใหม่เป็นวรรคสองของร่างมาตรา ๒๒๑ ความที่เสนอเป็นดังนี้ “ผู้ที่ได้รับการสรรหาเป็นกรรมการการเลือกตั้งตาม (๑) ต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๓๐ (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) หรือ (๗) หรือเป็นผู้ทำงานหรือเคยทำงานในภาคประชาสังคมมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่ายี่สิบปี ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการสรรหาประกาศกำหนด”

อนึ่ง บุคคลที่มีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๓๐ (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) หรือ (๗) หรือเป็นผู้ทำงานหรือเคยทำงานในภาคประชาสังคมมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่ายี่สิบปีนั้น ต้องเป็นบุคคลที่ยังประโยชน์แก่การบริหารและการจัดการการเลือกตั้งด้วย

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๒๑ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๒๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งประกอบด้วย กรรมการจำนวนเจ็ดคนพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาการต่างๆ ที่จะยังประโยชน์แก่การบริหารและการจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งได้รับการสรรหาจากคณะกรรมการสรรหา จำนวนห้าคน

(๒) ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านกฎหมาย มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีอัยการ ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวนสองคน

ผู้ที่ได้รับการสรรหาเป็นกรรมการการเลือกตั้งตาม (๑) ต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๓๐ (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) หรือ (๗) หรือเป็นผู้ทำงานหรือเคยทำงานในภาคประชาสังคมมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่ายี่สิบปี ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการสรรหาประกาศกำหนด”

มาตรา ๒๒๒

“มาตรา ๒๒๒ กรรมการการเลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ในระหว่างที่กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ และยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ แต่ถ้ามีกรรมการเหลืออยู่ไม่ถึงสี่คนให้กระทำได้แต่เฉพาะการที่จำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้”

ประเด็นการพิจารณา

- ไม่มี -

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๒๒ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๒๓

“มาตรา ๒๒๓ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดหรือดำเนินการให้มีการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น และการออกเสียงประชามติ

(๒) ควบคุมดูแลการเลือกตั้งและการเลือกตั้งตาม (๑) ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และควบคุมดูแลการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อการนี้ ให้มีอำนาจสืบสวนหรือไต่สวนได้ตามที่จำเป็นหรือที่เห็นสมควร

(๓) เมื่อผลการสืบสวนหรือไต่สวนตาม (๒) หรือพบเห็นการกระทำที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าการเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งตาม (๑) มิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรือการออกเสียงประชามติเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ให้มีอำนาจสั่งระงับ ยับยั้ง แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกการเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ และสั่งให้ดำเนินการเลือกตั้ง เลือก หรือลงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งบางหน่วยหรือทุกหน่วย

(๔) สั่งระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งตาม (๑) ไว้เป็นการชั่วคราวเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้นั้นกระทำการหรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น ที่มีลักษณะเป็นการทุจริต หรือทำให้การเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(๕) ควบคุมการดำเนินงานของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามกฎหมาย

(๖) หน้าที่และอำนาจอื่นตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

ในการสืบสวนหรือไต่สวนตาม (๒) คณะกรรมการการเลือกตั้งจะมอบหมายให้กรรมการแต่ละคน ดำเนินการ หรือมอบหมายให้คณะบุคคลดำเนินการภายใต้การกำกับของกรรมการการเลือกตั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดก็ได้

การใช้อำนาจตาม (๓) ให้กรรมการการเลือกตั้งแต่ละคนซึ่งพบเห็นการกระทำความผิดมีอำนาจกระทำได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการตั้งข้อสังเกตในการบัญญัติความว่า “โดยสุจริตและเที่ยงธรรม” ใน (๓) กับความว่า “โดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม” ใน (๔) ว่าการบัญญัติถ้อยคำทั้ง ๒ อนุมาตราดังกล่าว มีถ้อยคำที่ไม่เหมือนกัน คณะกรรมการมีเจตนารมณ์พิเศษในการบัญญัติถ้อยคำที่แตกต่างกันหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า การบัญญัติถ้อยคำที่มีความแตกต่างกันนั้น ถ้าเป็นเรื่องการจัดการเลือกตั้งจะต้องเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม กล่าวคือ ต้องครบองค์ประกอบทั้งสองประการ คือ โดยสุจริตและเที่ยงธรรม แต่ในกรณีที่พบว่า การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจพบการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในสำนวนการสืบสวนหรือไต่สวน

- มีกรรมการสอบถามว่า ความใน (๓) ความว่า “ทุกหน่วย” มีความครอบคลุมเพียงใด และหมายความว่าทุกหน่วยในเขตเลือกตั้ง หรือทุกหน่วยในประเทศ

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสาม เป็นดังนี้ “การใช้อำนาจตาม (๓) ให้กรรมการการเลือกตั้งแต่ละคนซึ่งพบเห็นการกระทำความผิดมีอำนาจกระทำได้สำหรับหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งที่พบเห็นการกระทำความผิด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด” เพื่อให้เกิดความชัดเจน

- มีกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความใน (๔) เป็นดังนี้ “...ไม่ได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม” เพื่อให้ถ้อยคำสอดคล้องกันทั้งมาตรา

มติที่ประชุม

ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๒๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๒๓ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดหรือดำเนินการให้มีการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น และการออกเสียงประชามติ

(๒) ควบคุมดูแลการเลือกตั้งและการเลือกตาม (๑) ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และควบคุมดูแลการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อการนี้ ให้มีอำนาจสืบสวนหรือไต่สวนได้ตามที่จำเป็นหรือที่เห็นสมควร

(๓) เมื่อผลการสืบสวนหรือไต่สวนตาม (๒) หรือพบเห็นการกระทำที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าการเลือกตั้งหรือการเลือกตาม (๑) มิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรือการออกเสียงประชามติเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ให้มีอำนาจสั่งระงับ ยับยั้ง แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกการเลือกตั้งหรือการเลือก หรือการออกเสียงประชามติ และสั่งให้ดำเนินการเลือกตั้ง เลือก หรือลงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งบางหน่วย หรือทุกหน่วย

(๔) สั่งระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกตาม (๑) ไว้เป็นการชั่วคราวเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้นั้นกระทำการหรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น ที่มีลักษณะเป็นการทุจริต หรือทำให้การเลือกตั้งหรือการเลือกไม่ได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(๕) ควบคุมดูแลการดำเนินงานของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามกฎหมาย

(๖) หน้าที่และอำนาจอื่นตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

ในการสืบสวนหรือไต่สวนตาม (๒) คณะกรรมการการเลือกตั้งจะมอบหมายให้กรรมการแต่ละคนดำเนินการ หรือมอบหมายให้คณะบุคคลดำเนินการภายใต้การกำกับของกรรมการการเลือกตั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดก็ได้

การใช้อำนาจตาม (๓) ให้กรรมการการเลือกตั้งแต่ละคนซึ่งพบเห็นการกระทำความผิดมีอำนาจกระทำได้สำหรับหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งที่พบเห็นการกระทำความผิด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด”

มาตรา ๒๒๔

“มาตรา ๒๒๔ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งหรือการเลือกใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้งได้ ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม คำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สุด

ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้กระทำการ จดเว้นกระทำการ ใช้ หรือสนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำการอันมีลักษณะเป็นการทุจริตในการเลือกตั้งหรือการเลือก หรือกระทำการให้การเลือกตั้งหรือการเลือกดังกล่าวมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหาต่อศาลอุทธรณ์ ในกรณีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาว่าผู้นั้นกระทำความผิด ให้สั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นด้วย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกวุฒิสภา

เมื่อศาลอุทธรณ์มีคำสั่งรับคำฟ้องไว้พิจารณาแล้ว ถ้าผู้ถูกกล่าวหาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ให้ผู้นั้นหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าคดีจะถึงที่สุดว่าผู้นั้นมิได้กระทำความผิด ในกรณีที่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าผู้นั้นกระทำความผิดให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น และให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่

มิให้นับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคสี่ เข้าในจำนวนรวมของสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกวุฒิสภา” เป็น “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา” เนื่องจากสมาชิกวุฒิสภาไม่ได้มาจากการเลือกเพียงอย่างเดียวแต่ต้องผ่านการคัดกรองด้วย

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- คดีเลือกตั้งใช้ระบบไต่สวน คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงยื่นคำร้องไปยังศาลโดยตรงไม่ได้ต้องส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหาต่อศาลอุทธรณ์ อาจก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เช่น เกิดความล่าช้า หรืออัยการสูงสุดมีความเห็นแตกต่างจากความเห็นชอบคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นต้น จึงควรคงหลักการเดิมที่กำหนดว่า หากผู้ถูกกล่าวหาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาต้องยื่นต่อศาลฎีกาเพื่อพิจารณา แต่หากเป็นการเลือกตั้งในท้องถิ่นให้ยื่นต่อศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณา ส่วนเรื่องการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งควรไปกำหนดในกฎหมายลำดับรอง หรือหากจะกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญที่ประชุมเคยมีความเห็นเบื้องต้นว่าควรเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นระยะเวลาสิบปี

นายอัคร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญชี้แจงว่า ความในมาตรานี้มาจากการที่ที่ประชุมมีความเห็นว่า หากมีการกระทำความผิดทุจริตในการเลือกตั้งควรฟ้องคดีไปยังศาลอุทธรณ์เพราะไม่ต้องการแยกคดี หมายความว่าถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งพบว่าผู้ถูกกล่าวหาทำผิดกฎหมายก็ฟ้องคดีอาญาว่าเขาทำผิดกฎหมายแต่ให้ฟ้องที่ศาลอุทธรณ์ หากศาลอุทธรณ์พิพากษาว่าผู้นั้นกระทำความผิดจะได้สั่งจำคุกและเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอน

สิทธิเลือกตั้งด้วย ร่างมาตราชี้แจงกำหนดว่าหากพบว่าการกระทำซึ่งเป็นความผิดให้ฟ้องคดีต่อศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณา

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ ชี้แจงว่า เรื่องการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง หรือการสั่งเลือกตั้งใหม่นั้น หากผู้กระทำความผิดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภายื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อพิจารณา แต่หากเป็นความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งในท้องถิ่นจะยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณา ในกรณีความผิดที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติจะส่งเรื่องดังกล่าวไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีและยื่นเรื่องดังกล่าวให้ศาลชั้นต้นพิจารณา

ประธานกรรมการสอบถามว่า เคยมีกรณีที่ศาลฎีกาพิพากษาเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง แล้วศาลอาญาพิพากษาว่าไม่มีความผิดหรือไม่

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ ชี้แจงว่า เคยมีกรณีที่ศาลฎีกาพิพากษาเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง แล้วศาลอาญาพิพากษาว่าไม่มีความผิด เนื่องจากคดีเลือกตั้งพิจารณาจากพยานหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการกระทำความผิด แต่ในคดีอาญานั้นใช้หลักการรับฟังพยานหลักฐานก็ต้องปราศจากข้อสงสัย ดังนั้น หากยังมีข้อสงสัยก็อาจเป็นเหตุให้ยกคำร้องได้

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา ๒๐๔ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๒๔ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งหรือการเลือกใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้งได้ ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม คำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สุด

ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้กระทำการ จดเว้นกระทำการ ใช้ หรือสนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำการอันมีลักษณะเป็นการทุจริตในการเลือกตั้งหรือการเลือก หรือกระทำการให้การเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งกล่าวมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง**ส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการคดีที่ผู้ถูกลงโทษหรือผู้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ฎีกา** ในกรณีที่ศาล**อุทธรณ์ฎีกา**พิพากษาว่าผู้นั้นกระทำความผิด ให้สั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้น**ตั้งแต่วันนี้**ไม่น้อยกว่าสิบปี ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ**เลือกตั้ง**ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

เมื่อศาล**อุทธรณ์ฎีกา** มีคำสั่งรับคำ**ฟ้องร้อง**ไว้พิจารณาแล้ว ถ้าผู้ถูกกล่าวหาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ให้ผู้นั้นหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่า**คดีจะถึงที่สุดศาลฎีกาจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีได้**กระทำความผิด ในกรณีที่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าผู้นั้นกระทำความผิดให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น และให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่

มิให้นับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคสี่ เข้าในจำนวนรวมของสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา”

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ควรมีการแบ่งหน้าที่และอำนาจให้ชัดเจนว่าก่อนวันเลือกตั้งเป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่หลังจากวันเลือกตั้งแล้วเป็นหน้าที่และอำนาจของศาล

ประธานกรรมการสอบถามว่า มีการให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งในการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวไว้แล้วหรือไม่

นายอัคร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า เรื่องดังกล่าวได้บัญญัติไว้แล้วในร่างมาตรา ๒๒๓ (๔)

ประธานกรรมการกล่าวว่า อาจต้องมีการแยกร่างมาตรานี้ออกเป็นสองส่วน ส่วนที่หนึ่งเมื่อมีเหตุให้ต้องสั่งเลือกตั้งใหม่ต้องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจตามร่างมาตรา ๒๒๓ (๔) ในการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งชั่วคราว และส่วนที่สองเมื่อมีการกระทำไม่สุจริตและเที่ยงธรรมอันเป็นการทุจริตไม่ว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งจะสั่งตามร่างมาตรา ๒๒๔ หรือไม่ ก็ให้ส่งเรื่องดังกล่าวไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตัดสินสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตลอดชีวิต

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า กรณียังไม่ประกาศผลการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งได้ แต่หากมีการประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะสิ้นสุดต่อเมื่อศาลฎีกาสั่งเท่านั้น หากคณะกรรมการการเลือกตั้งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งและสั่งเลือกตั้งใหม่อาจเป็นปัญหาได้หากศาลฎีกายกคำร้อง

นายอัคร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญชี้แจงว่า ร่างมาตรา ๙๖ กำหนดให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๓ ซึ่งร่างมาตรา ๙๓ (๕) กำหนดว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่ออยู่ระหว่างถูกระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งชั่วคราว หรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามคำพิพากษา ดังนั้นแม้บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วแต่หากถูกระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งชั่วคราว หรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ก็ต้องพ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ ชี้แจงว่า ควรให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เนื่องจากกำหนดไว้ชัดเจนว่า ก่อนการประกาศผลการเลือกตั้งให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่หลังจากประกาศผลการเลือกตั้งแล้วให้เป็นหน้าที่และอำนาจของศาลฎีกา

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสนอเนื้อหาของร่างมาตรา ๒๒๔ ที่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขและร่างมาตรา ๒๒๔/๑ ที่เพิ่มขึ้นใหม่ตามความเห็นของที่ประชุม ดังนี้

มาตรา ๒๒๔

“มาตรา ๒๒๔ ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือก ถ้ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการเลือกนั้นมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมอันเกิดจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือก หรือผู้ใดกระทำการ งดเว้นกระทำการ ใช้ หรือสนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำการดังกล่าว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งหรือการเลือกใหม่ในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น ถ้าผู้กระทำการนั้นเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือก แล้วแต่กรณี ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นไว้เป็นการชั่วคราวตามมาตรา ๒๒๓ (๔)

คำสั่งตามวรรคหนึ่งให้เป็นที่สุด”

มาตรา ๒๒๔/๑

“มาตรา ๒๒๔/๑ เมื่อมีการดำเนินการตามมาตรา ๒๒๔ หรือภายหลังการประกาศผลการเลือกตั้งแล้วมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือก หรือผู้ซึ่งกระทำการอันมีลักษณะเป็นการทุจริตในการเลือกตั้งหรือการเลือก หรือกระทำการให้การเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งกล่าวมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมนั้น

ในกรณีที่ศาลฎีกาพิพากษาว่าบุคคลตามวรรคหนึ่งกระทำความผิดตามที่ถูกร้อง ให้ศาลฎีกาสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นเป็นเวลาสิบปี ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

เมื่อศาลฎีกามีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาแล้ว ถ้าผู้ถูกกล่าวหาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ให้ผู้นั้นหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลฎีกาจะพิพากษาว่าผู้นั้นมิได้กระทำความผิด และเมื่อศาลฎีกามีคำพิพากษาว่าผู้นั้นกระทำความผิด ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่

มิให้นับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคสาม เข้าในจำนวนรวมของสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา”

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการสอบถามว่าเหตุใดจึงใช้คำว่า “โดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม” แทนคำว่า “โดยสุจริตและเที่ยงธรรม”

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในร่างรัฐธรรมนูญนี้มีทั้งคำว่า “โดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม” และคำว่า “โดยสุจริตและเที่ยงธรรม” เนื่องจากมีสองกรณี กรณีที่หนึ่งเรื่องการเอาผิด ไม่สุจริตก็ถือว่ามีความผิด ไม่เที่ยงธรรมก็ถือว่ามีความผิด จึงใช้คำว่า “โดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม” และกรณีที่สองหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องกระทำทั้งโดยโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ไม่ใช่อย่างใดอย่างหนึ่งจึงใช้คำว่า “โดยสุจริตและเที่ยงธรรม” และเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสี่ของร่างมาตรา ๒๒๔/๑ เป็นดังนี้ “มิให้นับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคสาม **เข้าในจำนวนสมาชิก**เป็นจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา”

- มีกรรมการสอบถามว่า กรณีการเลือกตั้งท้องถิ่นที่ให้ส่งเรื่องไปยังศาลอุทธรณ์ควรต้องมีการเขียนเพิ่มเติมไว้หรือไม่

ประธานกรรมการเสนอเพิ่มเติมความเป็นวรรคห้าของร่างมาตรา ๒๒๔/๑ ดังนี้ “ให้นำความในมาตรานี้ไปใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นด้วยโดยอนุโลม แต่ให้อำนาจของศาลฎีกา เป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์และให้คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด”

- มีกรรมการสอบถามว่า มีบทลงโทษกรณีมีบุคคลใดทำให้การลงประชามติไม่เป็นไปโดยเที่ยงธรรมหรือไม่สุจริตหรือไม่ หากมีบทลงโทษคืออะไร

ประธานกรรมการกล่าวว่า เรื่องดังกล่าวจะนำไปบัญญัติในกฎหมายลำดับรอง ส่วนการลงโทษคือการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๒๒๔ กล่าวถึงผู้อื่นนอกจากผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกด้วย แต่ในที่นี้ควรเป็นเรื่องเฉพาะผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกเท่านั้น

- ควรแก้ไขความในวรรคหนึ่งของร่างมาตรา ๒๒๔ โดยตัดคำว่า “อันเกิดจากผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือก หรือผู้ใดกระทำการ งดเว้นกระทำการ ใช้ หรือสนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำการดังกล่าว” ออก

- ควรแก้ไขความในวรรคหนึ่งของร่างมาตรา ๒๒๔/๑ โดยตัดคำว่า “...ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือก หรือผู้ซึ่งกระทำการอันมีลักษณะเป็นการทุจริตในการเลือกตั้งหรือการเลือก หรือกระทำการให้การเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งกล่าวมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมนั้น” ออก

- ควรแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๒๒๔/๑ เป็นดังนี้ “มาตรา ๒๒๔/๑ เมื่อมีการดำเนินการตามมาตรา ๒๒๔ หรือภายหลังการประกาศผลการเลือกตั้งแล้วมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า **พรรค**

ผู้สมัครรับเลือกตั้งใดหรือผู้สมัครรับเลือกผู้ใด กระทำการทุจริตในการเลือกตั้งหรือการเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเป็นธรรม...

อนึ่ง ประธานกรรมการเสนอแก้ไขร่างมาตรา ๙๓ (๕) เป็นดังนี้ “(๕) อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราว หรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามคำพิพากษาแห่งคดีนั้น ซึ่งยังไม่ถึงที่สุดหรือตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ” เนื่องจากการแก้ไขให้ส่งเรื่องดังกล่าวไปยังศาลฎีกาแล้ว

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริตการเลือกตั้ง ควรบัญญัติหลักการเรื่องโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตการเลือกตั้งไว้ในกฎหมายลำดับรองโดยกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด ดังนี้ เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง และชดเชยค่าเสียหาย

- วิธีพิจารณาคดีเกี่ยวกับการทุจริตการเลือกตั้งนั้น รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ กำหนดให้เป็นไปตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา แต่ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่คณะกรรมการอยู่ระหว่างจัดทำไม่ได้บัญญัติหลักการเพื่อบรรณวิธีพิจารณาคดีเกี่ยวกับการทุจริตการเลือกตั้งไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ควรเพิ่มหลักการเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีเกี่ยวกับการทุจริตการเลือกตั้งไว้ในร่างมาตรา ๒๒๔/๑ ที่เพิ่มขึ้นใหม่ด้วย

- บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำให้การเลือกตั้งไม่สุจริตหรือไม่เที่ยงธรรมภายหลังจากที่คณะกรรมการการเลือกตั้งรับรองผลการเลือกตั้งแล้วและผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เป็นเวลาพอสมควรก่อนที่จะมีคำสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่นั้น ควรเพิ่มหลักการเพื่อบรรณการกระทำของผู้นั้นก่อนที่จะมีคำสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ไว้ในร่างมาตรา ๒๒๔/๑ ที่เพิ่มขึ้นใหม่ด้วย

- มาตรา ๒๑๙ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้ศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้ วิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด โดยต้องใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็ว ดังนั้น ร่างมาตรา ๒๒๔/๑ ที่เพิ่มขึ้นใหม่ควรนำหลักการในมาตรา ๒๑๙ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาบัญญัติไว้ด้วย

ประธานกรรมการเสนอเพิ่มความดังต่อไปนี้เป็นวรรคห้าของร่างมาตรา ๒๒๔/๑ ที่เพิ่มขึ้นใหม่ ดังนี้ “ให้นำความในมาตรานี้ไปใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นด้วยโดยอนุโลม แต่ให้อำนาจของศาลฎีกาเป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์และให้คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด” และเพิ่มความดังต่อไปนี้เป็นวรรคหกของร่างมาตรา ๒๒๔/๑ ที่เพิ่มขึ้นใหม่ ดังนี้ “การพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาหรือศาลอุทธรณ์ตามมาตรานี้ ให้เป็นไปตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาซึ่งต้องกำหนดให้ใช้ระบบไต่สวนและให้ดำเนินการได้โดยรวดเร็ว”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติ ดังนี้

๑. แก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๒๔ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๒๔ ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือก ถ้ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการเลือกนั้นมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งหรือการเลือกใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้งใดในกรณีที่

คดีที่สวนสัตว์เชียงใหม่ได้ขอทวงคืนที่ดินหรือทวงคืนมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ค่าสิ่งดังที่กล่าว
ไว้หรือพื้นที่ที่สุด หรือเขตเลือกตั้งนั้น ถ้าผู้กระทำการนั้นเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือก แล้วแต่กรณี
ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นไว้เป็นการชั่วคราวตามมาตรา ๒๒๓ (๔)

คำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นที่สุด

[illegible]

เมื่อตรวจสอบยุทธวิธีที่ดำเนินการไว้พบว่ายังไม่มีการประเมินผลแล้ว ข้าพเจ้าขอทบทวนบทเรียนของภารกิจที่สภาผู้แทนราษฎรหรือสมัชชาคุณิศภาฯ ให้ผู้ขึ้นหอบุดปฏิบัติงานหน้าที่ของตนมาแต่ที่เสร็จซึ่งที่สุดแล้วผู้ขึ้นมิได้ทบทวนการดำเนินงานใด ในกรณีที่มิได้ทบทวนงานอันซึ่งที่สุดแล้วผู้ขึ้นทบทวนการดำเนินงานให้ตามคำสั่งปฏิบัติของสิทธิวิสัยที่รับเสด็จดำรงของผู้นั้น และให้สมัชชาคุณิศภาฯ ทบทวนสมัชชาคุณิศภาฯ ผู้แทนราษฎรหรือสมัชชาคุณิศภาฯ ผู้ขึ้นสิ้นสุดลงนับแต่วันที่หอบุดปฏิบัติงานหน้าที่

“ให้ฉันไปส่งพวกชีวิตสัตว์พื้นป่าบนภูเขาภูมหรือส่งพวกชีวิตสัตว์ที่มีขนาดเล็กไปปฏิบัติหน้าที่ตามบรรดาสี่เข่งใน
 สี่ทวนบนยอดของสงฆะชีวิตพวกที่ขี้อ่อนของสัตว์พื้นป่าบนภูเขาภูมหรือส่งสัตว์”

๒. เพิ่มความใหม่เป็นร่างมาตรา ๒๔๔/๑ ดังนี้

“มาตรา ๒๔๔/๑ เมื่อมีการดำเนินการตามมาตรา ๒๒๔ หรือภายหลังการประกาศผลการเลือกตั้งแล้วมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือผู้สมัครรับเลือกผู้ใด กระทำการให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้น

ในกรณีที่ศาลฎีกาพิพากษาว่าบุคคลตามวรรคหนึ่งกระทำความผิดตามที่ถูกร้อง ให้ศาลฎีกาสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นเป็นเวลาสิบปี ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

เมื่อศาลฎีกามีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาแล้ว ถ้าผู้ถูกกล่าวหาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา ให้ผู้นั้นหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลฎีกาจะพิพากษาว่าผู้นั้นมิได้กระทำความผิด และเมื่อศาลฎีกามีคำพิพากษาว่าผู้นั้นกระทำความผิดให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่

มิให้นับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคสามเป็นจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา

ให้ความความในมาตรานี้ไปใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นด้วย โดยอนุโลม แต่ให้อำนาจของศาลฎีกาเป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์และให้คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด

การพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาหรือศาลอุทธรณ์ตามมาตรา ๖๓ ให้เป็นไปตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาซึ่งต้องกำหนดให้ใช้ระบบสัดส่วนและให้ดำเนินการได้โดยรวดเร็ว”

๓. แก้ไขร่างมาตรา ๙๓ (๕) เป็นดังนี้

“(๕) อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราว หรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามคำพิพากษา ~~แต่คดีนั้นยังไม่มีที่สุด~~ หรือตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ”

มาตรา ๒๒๕

“มาตรา ๒๒๕ ในระหว่างที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือการเลือกสมาชิกวุฒิสภา หรือเมื่อประกาศให้มีการออกเสียงประชามติ มีผลใช้บังคับ ห้ามมิให้จับ คမ်း หรือหมายเรียกตัวกรรมการการเลือกตั้งไปสอบสวน เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือในกรณีที่ยังอยู่ในขณะกระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับกรรมการการเลือกตั้งในขณะกระทำความผิด หรือจับหรือคမ်းกรรมการการเลือกตั้งในกรณีอื่น ให้รายงานต่อประธานกรรมการการเลือกตั้งโดยด่วน และให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้ แต่ถ้าประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ถูกจับหรือคမ်း ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งเท่าที่มีอยู่เป็นผู้ดำเนินการ”

ประเด็นการพิจารณา

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า มาตรา ๒๓๖ (๒) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจระเบียบเกี่ยวกับข้อห้ามในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีขณะอยู่ในตำแหน่งเพื่อรักษาการกรณีคณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ คณะรัฐมนตรีที่รักษาการจะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงการรักษาประโยชน์ของรัฐ และคำนึงถึงสุจริต เทียบธรรม ความเสมอภาค และโอกาสทัดเทียมกันในการเลือกตั้งนั้น ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่คณะกรรมการอยู่ระหว่างจัดทำมิได้บัญญัติหลักการให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับที่เคยบัญญัติในมาตรา ๒๓๖ (๒) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า ร่างมาตรา ๒๒๓ (๖) ได้บัญญัติหลักการเพื่อรองรับหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการวางระเบียบเกี่ยวกับข้อห้ามในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีขณะอยู่ในตำแหน่งเพื่อรักษาการกรณีที่คณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะไว้แล้ว

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ ชี้แจงเพิ่มเติมว่า เรื่องหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการวางระเบียบเกี่ยวกับข้อห้ามในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีขณะอยู่ในตำแหน่งเพื่อรักษาการกรณีที่คณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะนั้น ร่างมาตรา ๑๖๔ (๔) ได้กำหนดหลักการเพื่อรองรับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งและต้องอยู่ปฏิบัติหน้าที่เพื่อรักษาการโดยจะต้องไม่ใช่ทรัพยากรของรัฐหรือบุคลากรของรัฐเพื่อกระทำการใดอันอาจมีผลต่อการเลือกตั้ง และไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๒๕ โดยไม่มีการแก้ไข

ส่วนที่ ๓ ผู้ตรวจการแผ่นดิน

“ส่วนที่ ๓

ผู้ตรวจการแผ่นดิน”

ประเด็นการพิจารณา

- ไม่มี -

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบข้อส่วนที่ ๓ ผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๒๖

“มาตรา ๒๒๖ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีจำนวนไม่เกินสามคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งได้รับการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา

ผู้ซึ่งได้รับการสรรหาต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินไม่ต่ำกว่าหัวหน้าส่วนราชการในระดับกรมมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี หรือหัวหน้าหน่วยงานที่เป็นรัฐวิสาหกิจมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีจำนวนไม่น้อยกว่าสองคน หรือมีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการอันเป็นสาธารณะมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีมีจำนวนไม่เกินหนึ่งคน และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- เรื่องคุณสมบัติของผู้ได้รับการสรรหาเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินในวรรคสองของร่างมาตรา ๒๒๖ เป็นการกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้ารับการสรรหาซึ่งเป็นบุคคลผู้รับหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหัวหน้าส่วนราชการในระดับกรมมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี หรือหัวหน้าหน่วยงานที่เป็นรัฐวิสาหกิจมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนั้น ควรนำหลักการเรื่องคุณสมบัติของผู้ได้รับการสรรหาเป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมากำหนดเป็นคุณสมบัติของผู้ตรวจการแผ่นดินด้วยเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในด้านต่างๆ เข้ารับการสรรหาเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน

- ผู้ตรวจการแผ่นดินควรมีสัดส่วนผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านการพิจารณาพิพากษาคดีเพื่อทำหน้าที่ด้านกฎหมาย หรือการวินิจฉัยคำร้องตามกรอบอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินด้วย

- วิธีการบัญญัติคุณสมบัติของผู้เข้ารับการสรรหาในองค์กรอิสระต่าง ๆ นั้น ในร่างมาตราอื่นจะบัญญัติคำว่า “ไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า” ดังนั้น ความในวรรคสองของร่างมาตรา ๒๒๖ ควรปรับวิธีการบัญญัติให้เป็นเช่นเดียวกับร่างมาตราอื่นด้วย

- หลักการที่บัญญัติในร่างมาตรา ๒๒๖ วรรคสองว่าด้วยเรื่องคุณสมบัติของผู้ตรวจการแผ่นดินโดยต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านการบริหารราชการแผ่นดินนั้น มีความเหมาะสมเนื่องจากผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบว่ากฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของส่วนราชการส่งผลกระทบหรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนหรือไม่ การปฏิบัติตามหน้าที่ของส่วนราชการเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายหรือในกรอบหน้าที่และอำนาจของส่วนราชการ หรือหน่วยงานภาครัฐต่างๆ หรือไม่ ดังนั้น ไม่เห็นด้วยกับการนำคุณสมบัติของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมากำหนดเป็นคุณสมบัติของผู้ตรวจการแผ่นดิน

มาตรา ๒๒๗

“มาตรา ๒๒๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว”

ประเด็นการพิจารณา

- ไม่มี -

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๒๗ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๒๘

“มาตรา ๒๒๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ บรรดาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ

(๒) แสวงหาข้อเท็จจริงเมื่อเห็นว่ามิได้ได้รับความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้จัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมนั้น

(๓) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินตาม (๑) หรือ (๒) โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้แจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบเพื่อพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควรต่อไป

ในการดำเนินการตาม (๑) หรือ (๒) หากเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนดำเนินการต่อไป

การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสามของร่างมาตรา ๒๒๘ เป็นดังนี้ “ในการดำเนินการตาม (๑) หรือ (๒) หากเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดำเนินการต่อไป”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๒๘ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๒๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ บรรดาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ

(๒) แสวงหาข้อเท็จจริงเมื่อเห็นว่ามีผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้จัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมนั้น

(๓) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินตาม (๑) หรือ (๒) โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้แจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบเพื่อพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควรต่อไป

ในการดำเนินการตาม (๑) หรือ (๒) หากเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดำเนินการต่อไป

การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน”

มาตรา ๒๒๙

“มาตรา ๒๒๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้เมื่อเห็นว่ามีกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

(๒) กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง และให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความใน (๒) เป็นดังนี้ “กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง และให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๒๙ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๒๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้เมื่อเห็นว่ามีกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

(๒) กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง และให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง”

ส่วนที่ ๔ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

“ส่วนที่ ๔

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ”

ประเด็นการพิจารณา

- ไม่มี -

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบข้อเสนอนี้ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๓๐

“มาตรา ๒๓๐ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการจำนวนเก้าคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งได้รับการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา

ผู้ซึ่งได้รับการสรรหาต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านกฎหมาย บัญชี เศรษฐศาสตร์ การบริหารราชการแผ่นดิน หรือการอื่นใดอันเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และต้องมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ อธิบดีศาลปกครองชั้นต้น ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าศาลทหารกลาง หรืออธิบดีอัยการมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๒) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๓) เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจไม่น้อยกว่าห้าปี

(๔) ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์มาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๕) เป็นหรือเคยเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่มีกฎหมายรับรองการประกอบวิชาชีพ โดยประกอบวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันที่ได้รับการเสนอชื่อ และได้รับการรับรองการประกอบวิชาชีพจากองค์กรวิชาชีพนั้น

(๖) เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ทางด้านการบริหาร การเงิน การคลัง การบัญชี หรือการบริหารกิจการวิสาหกิจในระดับไม่ต่ำกว่าผู้บริหารระดับสูงของบริษัทมหาชนจำกัดมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี

(๗) เคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งตาม (๑) (๒) (๓) (๔) หรือ (๖) รวมกันไม่น้อยกว่าสิบปี

การนับระยะเวลาตามวรรคสอง ให้นับถึงวันที่ได้รับการเสนอชื่อหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหาแล้วแต่กรณี”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า ความว่า “และได้รับการรับรองการประกอบวิชาชีพจากองค์กรวิชาชีพนั้น” ใน (๕) เพื่อให้ผู้สมัครรับการสรรหาเป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. กลับไปให้องค์กรวิชาชีพที่เคยทำงานรับรองใช่หรือไม่ ส่วนความใน (๓) เสนอแก้ไขเพิ่มเติมเป็นดังนี้ “เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๓๐ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๓๐ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วยกรรมการจำนวนเก้าคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งได้รับการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา

ผู้ซึ่งได้รับการสรรหาต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านกฎหมาย บัญชี เศรษฐศาสตร์ การบริหารราชการแผ่นดิน หรือการอื่นใดอันเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และต้องมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ อธิบดีศาลปกครองชั้นต้น ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าศาลทหารกลาง หรืออธิบดีอัยการมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๒) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๓) เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๔) ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์มาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๕) เป็นหรือเคยเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่มีกฎหมายรับรองการประกอบวิชาชีพ โดยประกอบวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่ายี่สิบปีนับถึงวันที่ได้รับการเสนอชื่อ และได้รับการรับรองการประกอบวิชาชีพจากองค์กรวิชาชีพนั้น

(๖) เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ทางด้านการบริหาร การเงิน การคลัง การบัญชี หรือการบริหารกิจการวิสาหกิจในระดับไม่ต่ำกว่าผู้บริหารระดับสูงของบริษัทมหาชนจำกัดมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี

(๗) เคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งตาม (๑) (๒) (๓) (๔) หรือ (๖) รวมกันไม่น้อยกว่าสิบปี

การนับระยะเวลาตามวรรคสอง ให้นับถึงวันที่ได้รับการเสนอชื่อหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหาแล้วแต่กรณี”

มาตรา ๒๓๑

“มาตรา ๒๓๑ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่งเก้าปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ในระหว่างที่กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ และยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้กรรมการเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ เว้นแต่จะมีกรรมการเหลืออยู่ไม่ถึงห้าคน”

ประเด็นการพิจารณา

- ไม่มี -

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๓๑ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๓๒

“มาตรา ๒๓๒ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ไต่สวนข้อเท็จจริงและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจใช้หน้าที่และอำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

(๒) ไต่สวนและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

(๓) กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๔) หน้าที่และอำนาจอื่นที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (๑) (๒) และ (๓) ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่จะต้องจัดให้มีมาตรการหรือแนวทางที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพ เกิดความรวดเร็ว สุจริต และเที่ยงธรรม ในกรณีจำเป็นจะมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตดำเนินการแทนในเรื่องที่มีใช้เป็นความผิดร้ายแรง หรือเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐบางระดับ หรือกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนหรือไต่สวนเบื้องต้นตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตก็ได้

ให้นำความในมาตรา ๒๒๐ มาใช้บังคับแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยอนุโลม”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความใน (๒) เป็นดังนี้ “ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (๑) (๒) และ (๓) ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ที่จะต้องจัดให้มีมาตรการหรือแนวทางที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพ เกิดความรวดเร็ว สุจริต และเที่ยงธรรม ในกรณีจำเป็นจะมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตดำเนินการแทนในเรื่องที่มีใช้เป็นความผิดร้ายแรง หรือเป็นการกระทำของ

เจ้าหน้าที่ของรัฐบางระดับ หรือกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของหน่วยธุรการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนหรือไต่สวนเบื้องต้นตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตก็ได้”

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- ความว่า “ไต่สวนข้อเท็จจริงและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจใช้หน้าที่และหน้าที่ที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง” ใน (๑) นั้น ควรกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ตรวจสอบตุลาการศาลรัฐธรรมนูญด้วย

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความใน (๑) เป็นดังนี้ “ไต่สวนข้อเท็จจริงและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจใช้หน้าที่และหน้าที่ที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง”

- มีกรรมการสอบถามว่า ความว่า “ในกรณีจำเป็นจะมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตดำเนินการแทนในเรื่องที่มีใช้เป็นการผิดร้ายแรงหรือเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐบางระดับ” ในวรรคสองนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ดำเนินการแทนได้หรือไม่

- เรื่องการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ดำเนินการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตต่อหน้าที่นั้น ปัจจุบันได้บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จึงควรเพิ่มหลักการให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตดำเนินการแทนในเรื่องที่มีใช้เป็นการผิดร้ายแรง หรือเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐบางระดับหรือการสอบสวนคดีอาญา เพื่อรองรับหลักการในเรื่องการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนคดีอาญาไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย

- หลักการใน (๑) ครอบคลุมถึงเรื่องการกระทำความผิดของตุลาการศาลปกครองกรณีที่มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจใช้หน้าที่และอำนาจที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงด้วยหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า เรื่องอำนาจสืบสวนสอบสวนความผิดเกี่ยวกับการทุจริตต่อหน้าที่เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้กระทำความผิดแล้วจะต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ดำเนินการสืบสวนสอบสวน โดยปัจจุบันบัญญัติหลักการไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ส่วนเรื่องการกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงนั้น เป็นกรณีมาตรฐานทางจริยธรรมที่เป็นมาตรฐานกลางใช้หรือไม่

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า เรื่องมาตรฐานทางจริยธรรมขององค์กรอิสระ หรือหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ นั้น ควรกำหนดให้องค์กรอิสระและหน่วยงานของรัฐกำหนดไว้ในมาตรฐานจริยธรรมของแต่ละ

องค์กรว่า กรณีใดจึงจะถือเป็นการขัดต่อมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงเพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

- รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรที่มีอำนาจและหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมของหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรอิสระต่าง ๆ

ประธานกรรมการกล่าวว่า เรื่องมาตรฐานทางจริยธรรมนั้น ควรเพิ่มหลักการไว้ในหมวด คณะรัฐมนตรีกำหนดให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อใช้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

- เรื่องการกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมกรณีใดจึงจะถือว่าการกระทำผิดจริยธรรมอย่างร้ายแรงนั้น ควรกำหนดให้แต่ละองค์กรเป็นผู้พิจารณากำหนดไว้ในมาตรฐานทางจริยธรรมของแต่ละองค์กร จะมีความเหมาะสมมากกว่า ส่วนการจะมอบให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อใช้เป็นมาตรฐานกลางนั้น อาจนำไปใช้เป็นมาตรฐานทางจริยธรรมกับองค์กรบางองค์กรเท่านั้นโดยไม่สามารถนำไปใช้เป็นมาตรฐานทางจริยธรรมของข้าราชการตุลาการและข้าราชการอัยการได้ ดังนั้น คณะกรรมการควรพิจารณากำหนดองค์กรที่จะมาทำหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อเป็นมาตรฐานกลาง โดยจะต้องแยกมาตรฐานทางจริยธรรมขององค์กรอิสระกับมาตรฐานทางจริยธรรมของข้าราชการออกจากกัน

- เรื่องการกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขององค์กรอิสระ ควรกำหนดให้องค์กรอิสระร่วมมือกันในการกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขององค์กรอิสระ ส่วนมาตรฐานทางจริยธรรมของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐควรมอบหมายให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม

- รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้ทุกองค์กรจะต้องมีมาตรฐานทางจริยธรรมซึ่งปัจจุบันส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจและองค์กรอิสระต่างๆ ได้จัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมของแต่ละองค์กรตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด แต่ปัญหาอยู่ที่การบังคับใช้จริยธรรมและกำหนดหน่วยงานที่จะบังคับให้ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ดังนั้น ควรกำหนดกลไกเพื่อรองรับการบังคับมาตรฐานทางจริยธรรมให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย

- ในต่างประเทศการกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมนั้นเป็นหน้าที่โดยตรงของฝ่ายบริหารในการกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้น ควรกำหนดให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ และกำหนดกลไกการตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ประธานกรรมการกล่าวว่า ควรเพิ่มหลักการในเรื่องการจัดทำ วิธีการ การใช้บังคับมาตรฐานทางจริยธรรมที่จะใช้กับหน่วยงานของรัฐเพื่อมิให้มีการกระทำที่มีลักษณะเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงโดยให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

- มีกรรมการแสดงความไม่เห็นด้วยกับการเพิ่มหลักการในเรื่องการจัดทำ วิธีการ การใช้บังคับมาตรฐานทางจริยธรรมที่จะใช้กับหน่วยงานของรัฐเพื่อมิให้มีการกระทำที่มีลักษณะเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงโดยให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เนื่องจากการบัญญัติหลักการดังกล่าวไว้ในร่างมาตรา ๒๓๒ จะทำให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยตรงในการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานจริยธรรมซึ่งไม่ถูกต้อง ดังนั้น จึงควรกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของฝ่ายบริหารในการออกกฎหมายเพื่อกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมว่ากรณีใดบ้างจึงจะไม่เป็นการฝ่าฝืนการปฏิบัติหน้าที่ที่อาจส่งผลให้ต้องรับโทษฐานกระทำผิดมาตรฐานจริยธรรมอย่างร้ายแรง

- ความว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ใน (๒) หมายความว่ารวมถึงพนักงานอัยการ หรือผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ด้วยหรือไม่ กรณีที่หมายความว่ารวมถึงพนักงานอัยการ หรือผู้พิพากษาศาลยุติธรรมด้วย การจะ

มอบหมายให้ฝ่ายบริหารเป็นผู้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมก็อาจขัดต่อมาตรฐานทางจริยธรรมของพนักงานอัยการ หรือผู้พิพากษาศาลยุติธรรมที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายเฉพาะขององค์กรอัยการและศาลยุติธรรมได้

ประธานกรรมการเสนอเพิ่มความเป็นวรรคสามของร่างมาตรา ๗๒ ดังนี้ “รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว”

- มีกรรมการสอบถามว่า ความว่า “ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว” หมายความว่าอย่างไร

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความว่า “ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว” หมายถึงรัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการจัดทำประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยประมวลจริยธรรมดังกล่าวต้องมีมาตรฐานในการปฏิบัติไม่ต่ำกว่าที่มาตรฐานทางจริยธรรมกำหนดไว้

- คณะกรรมการ ป.ป.ช. ควรมีหน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบการทุจริตและคอร์รัปชันเป็นสำคัญ โดยลดบทบาทการตรวจสอบเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมลง เนื่องจากอาจเป็นการก้ำกึ่งอำนาจดุลพินิจของเจ้าหน้าที่มากเกินไป ทั้งนี้ การกระทำใดเป็นการฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงหรือไม่ เป็นเรื่องดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานนั้นๆ จะเป็นผู้พิจารณา

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความผิดทางวินัยหรือมาตรฐานทางจริยธรรมเกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ อย่างไรก็ตาม หากจะจำกัดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจกำหนดให้สามารถพิจารณาเรื่องการดำเนินการทางวินัยและการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงได้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในร่างมาตรา ๒๓๒ (๒) ควรตัดคำว่า “หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง” เนื่องจากไม่ใช่หน้าที่โดยตรงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ต้องตรวจสอบเรื่องดังกล่าว

- หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามร่างมาตรา ๒๓๒ สามารถเทียบเคียงจากมาตรา ๒๗๐ เรื่องการถอดถอนจากตำแหน่งในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า ร่างมาตรา ๒๓๒ (๑) ควรแก้ไขเป็นความว่า “ได้สวนข้อเท็จจริงและมีความเห็น” เพื่อให้สอดคล้องกับร่างมาตรา ๒๓๒ (๒)

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า เดิมร่างมาตรา ๒๓๒ (๑) ใช้ความว่า “ได้สวนข้อเท็จจริงและมีความเห็น” แต่กรณีดังกล่าวเมื่อมีการได้สวนข้อเท็จจริงเรียบร้อยแล้ว ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอความเห็นพร้อมรายงานการได้สวนส่งให้อัยการสูงสุดฟ้องคดีต่อไป ไม่มีขั้นตอนการวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่อย่างใด จึงแก้ไขความใน (๑) เป็นความว่า “ได้สวนข้อเท็จจริงและมีความเห็น”

ประธานกรรมการกล่าวว่า เพื่อให้หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังคงมีบทบาทหน้าที่กำหนดฐานความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๓๒ (๑) และ (๒) เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๓๒ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ได้สวนข้อเท็จจริงและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจใช้หน้าที่และอำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง เพื่อดำเนินการต่อไปตามรัฐธรรมนูญหรือตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๒) ได้สวนและมีมติว่าเห็นชอบที่มีมติว่าเห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม เพื่อดำเนินการต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต...”

นายอัคร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ความในร่างมาตรา ๒๓๒ วรรคสาม ความว่า “ให้นำความในมาตรา ๒๒๐ มาใช้บังคับแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยอนุโลม” ควรตัดออก เนื่องจากร่างมาตรา ๒๒๐ เป็นบทบัญญัติที่อยู่ในบททั่วไป ซึ่งใช้บังคับกับองค์กรอิสระทุกองค์กรอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องบัญญัติไว้ในร่างมาตรา ๒๓๒ อีก

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ร่างมาตรา ๒๓๒ (๓) ความว่า “กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน...” หมายความว่ารวมถึงผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือกรรมการ ป.ป.ช. ด้วยหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ครอบคลุมรวมถึงผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจน เสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๓๒ (๓) เป็นความว่า “กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต”

- มีกรรมการสอบถามว่า ความในร่างมาตรา ๒๓๒ (๓) ที่แก้ไขใหม่ หมายความว่ารวมถึงตุลาการศาลปกครองหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอัยการหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในร่างมาตรา ๒๓๒ (๓) ที่แก้ไขใหม่ หมายความว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” มีความหมายครอบคลุมผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลปกครองและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอัยการแล้ว

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติ ดังนี้

๑. แก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๓๒ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๓๒ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ได้สวนข้อเท็จจริงและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจใช้หน้าที่และอำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง เพื่อดำเนินการต่อไปตามรัฐธรรมนูญหรือตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๒) ใต้สวนและมีตวทงเห็นทหรที่มีทพรตศพรทวินิจฉยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดร่ำรวยผิดปกติ
กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของฝ่ายอำนาจ
กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม เพื่อดำเนินการ
ต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๓) กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ
 และเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้ง
 ตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติ
 ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๔) หน้าที่และอำนาจอื่นที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (๑) (๒) และ (๓) ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม
 การทุจริตแห่งชาติที่จะต้องจัดให้มีมาตรการหรือแนวทางที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพ
 เกิดความรวดเร็ว สุจริต และเที่ยงธรรม ในกรณีจำเป็นจะมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่และ
 อำนาจเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตดำเนินการแทนในเรื่องที่มีใช้เป็นการผิดร้ายแรง
 หรือที่เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐบางระดับ หรือกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของหน่วยธุรการของ
 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนหรือใต้สวนเบื้องต้น
 ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน
 และปราบปรามการทุจริตก็ได้

ให้พ้นตวทงในพพร ๒๒๖ พวให้บังคับแก่ทพรปฏิบัติหน้าที่ของตวทงทพรที่สงทันและ
พรพพรทพรทุจริตแห่งชาติโดยอนุโลม”

๒. เพิ่มความเป็นวรรคสามของร่างมาตรา ๗๒ ดังนี้

“มาตรา ๗๒ รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินและงานของรัฐอย่างอื่น รวมตลอดทั้ง
 การบริการประชาชน ให้มีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว และไม่เลือกปฏิบัติ ตามหลักการบริหารกิจการ
 บ้านเมืองที่ดี

การบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมตามที่กฎหมายบัญญัติ
 ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีมาตรการป้องกันมิให้ผู้ใดใช้อำนาจหรือกระทำการโดยมิชอบที่เป็น
 การก้าวก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่หรือกระบวนการแต่งตั้งหรือการพิจารณาความดีความชอบของ
 เจ้าหน้าที่ของรัฐ

รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวล
จริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว”

มาตรา ๒๓๓

“มาตรา ๒๓๓ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๓๕ ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรง
 ตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระผู้ใดมีพฤติการณ์ตาม
 มาตรา ๒๓๒ (๑) ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติใต้สวนข้อเท็จจริง และหากมี
 มติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เห็นว่าผู้นั้นมีพฤติการณ์ตามที่ใต้สวน
 ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้”

(๑) ถ้าเป็นกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินัย

(๒) กรณีอื่นนอกจาก (๑) ให้ส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การไต่สวนข้อเท็จจริงและมีมติตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง กรณีจำเป็นอาจมีมติให้ขยายระยะเวลาได้ครั้งละไม่เกินสี่เดือน แต่รวมแล้วต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง โดยต้องแสดงผลในการขยายระยะเวลาด้วย

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองรับเรื่องไว้พิจารณาหรือประทับฟ้อง ให้ผู้ถูกกล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษา เว้นแต่ศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหาผิดหรือกระทำความผิด หรือร้ายแรงผิดปกติดังที่ผู้ถูกกล่าวหา แล้วแต่กรณี ให้ผู้ต้องคำวินิจฉัยหรือพิพากษานั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกกล่าวหาของผู้นั้น และจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่เกินสิบปีด้วยหรือไม่ก็ได้

ผู้ใดถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามวรรคสามไม่ว่าในกรณีใด ผู้นั้นไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตลอดไป

ในกรณีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหา มีความผิดฐานร้ายแรงผิดปกติดังที่ผู้ถูกกล่าวหา หรือทุจริตต่อหน้าที่ ให้ริบทรัพย์สินที่ผู้นั้นได้มาจากการกระทำความผิด รวมทั้งบรรดาทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้มาแทนทรัพย์สินนั้น ตกเป็นของแผ่นดิน

การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้นำสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหลักในการพิจารณา และให้มีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์แห่งความเป็นธรรม

ให้นำความในมาตรานี้มาใช้บังคับแก่กรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๓๒ (๓) หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่าเพื่อไม่ประสงค์แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้นด้วยโดยอนุโลม”

ประเด็นการพิจารณา

นายอัคร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ความในร่างมาตรา ๒๓๓ วรรคเจ็ด ความว่า “และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่าเพื่อไม่ประสงค์แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้นด้วยโดยอนุโลม” เพิ่มขึ้นใหม่ เพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ใช้ดุลพินิจพิจารณาให้รอบคอบว่าบุคคลที่ไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินมีเจตนาไม่ประสงค์แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินอย่างแท้จริงหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า เพื่อให้ถ้อยคำมีความสมบูรณ์และกระชับยิ่งขึ้น เสนอตัดความในร่างมาตรา ๒๓๓ วรรคสาม ความว่า “แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง” และความในร่างมาตรา ๒๓๓ วรรคสี่ ความว่า “วรรคสาม” ออก

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- เพื่อให้ความในร่างมาตรา ๒๓๓ วรรคเจ็ด มีความสมบูรณ์ครบถ้วน ควรเพิ่มความว่า “ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ” ในบทบัญญัติดังกล่าว

- คดีทุจริตที่เกี่ยวกับเรื่องระหว่างประเทศมีความซับซ้อน ข้อมูลพยานหลักฐานและการติดตามคดีใช้ระยะเวลานาน หากกำหนดระยะเวลาให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไต่สวนข้อเท็จจริงและมีมติภายในสองปี นับแต่วันที่ได้รับเรื่องอาจไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ จึงควรขยายระยะเวลาหรือไม่ต้องกำหนดกรอบระยะเวลาการดำเนินการในคดีทุจริตที่เกี่ยวกับเรื่องระหว่างประเทศ

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๓๓ วรรคสอง เป็นดังนี้ “การไต่สวนข้อเท็จจริงและมีมติตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง กรณีจำเป็นอาจมีมติให้ขยายระยะเวลาได้ครั้งละไม่เกินสี่เดือน แต่รวมแล้วต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง โดยต้องแสดงเหตุผลในการขยายระยะเวลาดังกล่าวไว้ วันแต่เป็นกรณีที่จำเป็นต้องไต่สวนข้อเท็จจริงจากต่างประเทศตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา จะขยายเวลาออกไปอีกแต่รวมแล้วไม่เกินห้าปีก็ได้”

ทั้งนี้ ในการบัญญัติกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ ควรกำหนดรายละเอียดว่าคดีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. รับเรื่องมาและยังมีอายุความเหลืออยู่มากกว่าหนึ่งปี หากปล่อยให้ขาดอายุความ เจ้าของสำนวนเรื่องนั้นต้องรับผิดชอบ โดยถือว่าเป็นการประพฤตินิষอบในวงราชการ

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า กรณีจำเป็นที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถมีมติขยายระยะเวลาในการไต่สวนข้อเท็จจริงและมีมติได้ ควรลดจำนวนครั้งในการขอขยายระยะเวลาลง เพื่อให้การดำเนินการมีความรวดเร็วยิ่งขึ้น

- คดีที่เกี่ยวข้องกับการยึดทรัพย์ในต่างประเทศอาจต้องใช้ระยะเวลาดำเนินการมากกว่าห้าปีนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง กรณีดังกล่าวจะบัญญัติข้อยกเว้นไว้อย่างไรหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ควรพิจารณาว่าคดีที่เกี่ยวข้องกับการยึดทรัพย์ในต่างประเทศ บางกรณีมีความจำเป็นและมีความคุ้มค่าในการเดินทางไปยึดทรัพย์ดังกล่าวหรือไม่

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในร่างมาตรา ๒๓๓ วรรคสอง ที่แก้ไขใหม่ เป็นการกำหนดรายละเอียดในการขยายระยะเวลาดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงและมีมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งควรบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

- ระยะเวลาในการไต่สวนข้อเท็จจริงและมีมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด จะมีบทลงโทษอย่างไรหรือไม่ ทั้งนี้ ความล่าช้าในการดำเนินการส่วนใหญ่เกิดจากมาตรการในการเรียกเอกสารและพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีผลบังคับอย่างแท้จริง

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดอาจถูกลงโทษได้เช่นกัน ทั้งนี้ อาจต้องกำหนดรายละเอียดเรื่องดังกล่าวไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และเสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๓๓ วรรคสอง เป็นดังนี้ “การไต่สวนข้อเท็จจริงและมีมติตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง กรณีที่จำเป็นอาจมีมติให้ขยายระยะเวลาได้ครั้งละไม่เกินสี่เดือน แต่รวมแล้วต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง โดยต้อง

แสดงเหตุผลในพระราชบัญญัติที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต”

- มีการแสดงความเห็นว่า ความในร่างมาตรา ๒๓๓ วรรคหนึ่ง ที่ความได้ว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีพฤติการณ์ตามมาตรา ๒๓๒ (๑) ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไต่สวนข้อเท็จจริง และส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งสิ้น ซึ่งตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ บุคคลที่จะถูกฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูงเท่านั้น ไม่รวมถึงข้าราชการการเมืองอื่น ซึ่งแยกบัญญัติเป็นคนละกรณี

- ตามมาตรา ๒๗๕ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ กรณีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ถูกกล่าวหาว่าร้ายยมิคปกติ กระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ให้บุคคลดังกล่าวถูกฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ส่วนข้าราชการการเมืองระดับท้องถิ่น โดยทั่วไปหากกระทำความผิดทางอาญาจะไม่ถูกฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เว้นแต่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูง

นายปรณ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ กรณีผู้ใดมีพฤติการณ์ร้ายยมิคปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจใช้หน้าที่และอำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้ใช้บังคับกับบุคคลตามมาตรา ๒๗๐ ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด หรืออัยการสูงสุด นอกจากนั้นยังนำไปใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้พิพากษาหรืออัยการ พนักงานอัยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงด้วย

ประธานกรรมการเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๓๓ วรรคหนึ่ง เป็นดังนี้ “ภายใต้บังคับมาตรา ๒๓๕ ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ...”

- มีการสอบถามว่า ผู้ที่ร่วมกระทำความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ จะถูกฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ผู้ที่ร่วมกระทำความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ จะถูกฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือไม่ นั้น ต้องพิจารณาบทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประกอบด้วย

- กรณีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงเสียเอง จะเสนอเรื่องให้องค์กรใดวินิจฉัย เนื่องจากโดยปกติถ้าเป็นกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

นายอัคร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า กรณีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงเสียเอง ให้ดำเนินการตามร่างมาตรา ๒๑๑ วรรคสี่ ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ และมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมด ให้ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุดร่วมกันแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นการชั่วคราว โดยให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งได้จนกว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ตนดำรงตำแหน่งแทนจะปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งแทน”

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ร่างมาตรา ๒๑๑ กำหนดให้ต้องตั้งผู้ไต่สวนอิสระขึ้นเพื่อพิจารณาคดีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญกระทำผิดเสียเอง อย่างไรก็ตาม ร่างมาตรา ๒๓๓ กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ไต่สวนข้อเท็จจริงกรณีมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องตั้งผู้ไต่สวนอิสระอีก ดังนั้น กรณีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ควรกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย

ประธานกรรมการกล่าวว่า ร่างมาตรา ๒๓๓ (๑) กรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ส่วนกรณีอื่นนอกจากเรื่องมาตรฐานทางจริยธรรมให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังนั้น เมื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ควรกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อวินิจฉัย เหตุที่ควรเสนอเรื่องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ใช่ศาลฎีกา เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันกับการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง นอกจากนี้ เสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๓๓ วรรคแรก เป็นดังนี้ “....**หรือ**ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินผู้ใด...” เพื่อให้สอดคล้องกับร่างมาตรา ๒๔๑

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๓๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๓๓ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๓๕ ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ **หรือ**ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินผู้ใดมีพฤติกรรมตามมาตรา ๒๓๒ (๑) ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไต่สวนข้อเท็จจริง และหากมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เห็นว่าผู้นั้นมีพฤติกรรมตามที่ไต่สวน ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าเป็นกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ยกเว้นกรณีผู้ถูกกล่าวหาเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อวินิจฉัย

(๒) กรณีอื่นนอกจาก (๑) ให้ส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การไต่สวนข้อเท็จจริงและมีมติตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง กรณีที่สำนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง ระยะเวลาไต่สวนข้อเท็จจริง แต่รวมแล้วต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง โดยต้องแสดงเหตุผลในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รับเรื่องไว้พิจารณาหรือประทับรับฟ้อง ให้ผู้ถูกกล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษา เว้นแต่ศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ผิดกรณีหรือกระทำความผิด หรือรื้อรอยผิดปกติดังกล่าวแล้วแต่กรณี ให้ผู้ต้องคำวินิจฉัยหรือพิพากษานั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อสิทธิของผู้ที่ผู้หนึ่งได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกกล่าวหาของผู้นั้น และจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่เกินสิบปีด้วยหรือไม่ก็ได้

ผู้ใดถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามวรรคสองไม่ว่าในกรณีใด ผู้นั้นไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นตลอดไป

ในกรณีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหา มีความผิดฐานรื้อรอยผิดปกติหรือทุจริตต่อหน้าที่ ให้รับทรัพย์สินที่ผู้นั้นได้มาจากการกระทำความผิด รวมทั้งบรรดาทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้มาแทนทรัพย์สินนั้น ตกเป็นของแผ่นดิน

การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้นำสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหลักในการพิจารณา และให้มีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์แห่งความเป็นธรรม

ให้นำความในมาตรานี้มาใช้บังคับแก่กรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๓๒ (๓) หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่าเพื่อไม่ประสงค์แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้นด้วยโดยอนุโลม”

มาตรา ๒๓๔

“มาตรา ๒๓๔ ให้นำความในมาตรา ๒๓๓ มาใช้บังคับแก่การกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตด้วยโดยอนุโลม”

ประเด็นการพิจารณา

นายอัคร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ร่างมาตรา ๒๓๔ ควรตัดออก เนื่องจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มีบทบัญญัติให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงให้อนุโลมนำมาใช้บังคับแก่การกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงด้วย แต่ร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการได้ตัดเรื่องการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองออกไป เหลือเพียงการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติต้งร่างมาตรา ๒๓๔ ออกทั้งมาตรา

มาตรา ๒๓๕

“มาตรา ๒๓๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อกล่าวหาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ใดกระทำการตามมาตรา ๒๓๒ (๑) โดยยื่นต่อประธานรัฐสภาพร้อมด้วยหลักฐานตามสมควร เมื่อประธานรัฐสภาเห็นว่ามิได้เหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำที่ถูกกล่าวหา ให้ประธานรัฐสภาดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีกล่าวหาว่าฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย โดยให้นำมาตรา ๒๓๓ วรรคสาม วรรคห้า และวรรคหก มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๒) ในกรณีอื่นนอกจาก (๑)ให้นำมาตรา ๒๑๐ และมาตรา ๒๑๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้อำนาจของศาลฎีกาเป็นอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๓๕ (๒) เป็นดังนี้ “...(๒) ในกรณีอื่นนอกจาก (๑) ให้**ให้พรตตพร ๒๔๖ และพรตตพร ๒๔๖** **พรใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้ข้อพรชชของตตปฏิทเป็นข้อพรชชของ**
ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อดำเนินการ
ต่อไปตามมาตรา ๒๓๕/๑”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๓๕ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๓๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อกล่าวหาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดกระทำการตามมาตรา ๒๓๒ (๑) โดยยื่นต่อประธานรัฐสภาพร้อมด้วยหลักฐานตามสมควร เมื่อประธานรัฐสภาเห็นว่ามิเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำที่ถูกกล่าวหา ให้ประธานรัฐสภาดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีกล่าวหาว่าฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย โดยให้นำมาตรา ๒๓๓ วรคสาม วรคห้า และวรคหก มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๒) ในกรณีอื่นนอกจาก (๑) ให้**ให้ฆราวาส ๒๑๑ และฆราวาส ๒๑๑** ฆราวาสระดับโดยของของ โดยให้
สหประชาชาติสหประชาชาติเป็นสหประชาชาติ ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรง
ตำแหน่งทางการเมือง เพื่อดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๒๓๕/๑”

ในการนี้ ประธานกรรมการเสนอเพิ่มความต่อไปนี้เป็นร่างมาตรา ๒๓๕/๑

มาตรา ๒๓๕/๑

“มาตรา ๒๓๕/๑ เมื่อประธานศาลฎีกาได้รับเรื่องตามมาตรา ๒๓๕ (๒) แล้วให้เสนอต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ เพื่อไต่สวนหาข้อเท็จจริง

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม หน้าที่และอำนาจ วิธีการไต่สวน ระยะเวลาการไต่สวน และการดำเนินการอื่นที่จำเป็นของคณะผู้ไต่สวนอิสระ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ถ้าคณะผู้ไต่สวนอิสระเห็นว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ถูกกล่าวหาประพฤติการณ์ตามที่ถูกกล่าวหา ให้ส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

เมื่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองรับฟ้องแล้วให้ผู้ถูกกล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษา เว้นแต่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ในกรณีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำการตามที่ถูกกล่าวหา ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นเป็นเวลาสิบปี

ในกรณีที่กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ และมีกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทั้งหมด ให้ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุดร่วมกันแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำหน้าที่เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นการชั่วคราว โดยให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งได้จนกว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ตนดำรงตำแหน่งแทนจะปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งแทน”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- คณะกรรมการได้กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการหยุดปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญและกรรมการในองค์กรอิสระไว้แล้ว

- ความในร่างมาตรา ๒๓๕/๑ อาจมีการกำหนดโทษที่ไม่เหมาะสมกับข้อกล่าวหา

- หน่วยงานใดจะปฏิบัติหน้าที่ในการรองรับคณะผู้ไต่สวนอิสระตามร่างมาตรา ๒๓๕/๑ และควรกำหนดห้ามไม่ให้กรรมการในคณะผู้ไต่สวนอิสระสมัครเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติด้วย นอกจากนี้ ควรมีมาตรการป้องกันไม่ให้ฝ่ายการเมืองอาศัยช่องทางจากหลักการในร่างมาตรานี้เพื่อกกล่าวหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ประธานกรรมการกล่าวว่า หน่วยงานที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการรองรับคณะผู้ไต่สวนอิสระตามร่างมาตรา ๒๓๕/๑ คือ สำนักงานศาลยุติธรรม หรือสำนักงานศาลปกครองสูงสุด และเสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๑๕ วรรคท้าย เพื่อให้สอดคล้องกับร่างมาตรา ๓๒๕/๑ เป็นดังนี้ “...ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๓๓ วรรคสาม ให้นำความในมาตรา ๒๑๖๒๓๕/๑ วรรคหก มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติ ดังนี้

๑. เพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๒๓๕/๑ ดังนี้

“มาตรา ๒๓๕/๑ เมื่อประธานศาลฎีกาได้รับเรื่องตามมาตรา ๒๓๕ (๒) แล้วให้เสนอต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ เพื่อไต่สวนหาข้อเท็จจริง

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม หน้าที่และอำนาจ วิธีการไต่สวน ระยะเวลาการไต่สวน และการดำเนินการอื่นที่จำเป็นของคณะผู้ไต่สวนอิสระ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ถ้าคณะผู้ไต่สวนอิสระเห็นว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ถูกกล่าวหาประพฤติผิดตามที่ถูกกล่าวหา ให้ส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

เมื่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองรับฟ้องแล้วให้ผู้ถูกกล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษา เว้นแต่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ในกรณีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำการตามที่ถูกกล่าวหา ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นเป็นเวลาสิบปี

ในกรณีที่กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ และมีกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทั้งหมด ให้ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุดร่วมกันแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำหน้าที่เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นการชั่วคราว โดยให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งได้จนกว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ตนดำรงตำแหน่งแทนจะปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งแทน”

๒. แก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๑๕ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๑๕ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามทั่วไปตามมาตรา ๒๑๓ หรือขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามเฉพาะตามมาตรา ๒๒๑ มาตรา ๒๒๖ มาตรา ๒๓๐ มาตรา ๒๓๖ หรือตามกฎหมายที่ตราขึ้นตามมาตรา ๒๔๔ แล้วแต่กรณี

ให้นำมาตรา ๒๐๓ วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า และมาตรา ๒๐๔ มาใช้บังคับแก่การพ้นจากตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระด้วยโดยอนุโลม

ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๓๓ วรรคสาม ให้นำความในมาตรา ๒๑๖/๒๓๕/๑ วรรคหก มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ส่วนที่ ๕ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

“ส่วนที่ ๕

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน”

ประเด็นการพิจารณา

-ไม่มี-

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบชื่อส่วนที่ ๕ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๓๖

“มาตรา ๒๓๖ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินประกอบด้วยกรรมการจำนวนเจ็ดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งได้รับการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา

ผู้ซึ่งได้รับการสรรหาต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน กฎหมาย การบัญชี การตรวจสอบภายใน การเงินการคลัง และด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการตรวจเงินแผ่นดิน ทั้งนี้ เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบปี”

ประเด็นการพิจารณา

-ไม่มี-

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๓๖ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๓๗

“มาตรา ๒๓๗ กรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว”

ประเด็นการพิจารณา

-ไม่มี-

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๓๗ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๓๘

“มาตรา ๒๓๘ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) วางนโยบายการตรวจเงินแผ่นดิน

(๒) กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน

(๓) กำกับการตรวจเงินแผ่นดินให้เป็นไปตาม (๑) และ (๒) และกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ

(๔) ให้คำปรึกษา แนะนำ หรือเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินแผ่นดินให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ รวมทั้งการให้คำแนะนำแก่หน่วยงานของรัฐในการแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน

(๕) ส่งลงโทษทางปกครองกรณีมีการกระทำผิดกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

ผู้ถูกสั่งลงโทษตาม (๕) อาจอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รับคำสั่งในการพิจารณาของศาลปกครองสูงสุดต้องคำนึงถึงนโยบายการตรวจเงินแผ่นดินและหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดินตามมาตรา ๒๓๘ (๑) และ (๒) ประกอบด้วย”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการสอบถามว่า ความใน (๒) ความว่า “หลักเกณฑ์มาตรฐาน” มีความเหมาะสมหรือไม่

นายธนาววัฒน์ สังข์ทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง ชี้แจงว่า มาตรา ๒๕๓ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๓๘ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๓๘

“มาตรา ๒๓๘ ให้มีผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินคนหนึ่งซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาโดยได้รับการเสนอชื่อจากคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

มติในการเสนอชื่อตามวรรคหนึ่งต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสี่ในห้าของกรรมการตรวจเงินแผ่นดินทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินต้องมีคุณสมบัติและไม่มีความต้องห้ามเช่นเดียวกับกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ผู้ได้รับการเสนอชื่อเพื่อแต่งตั้งเป็นผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และให้นำมาตรา ๑๙๙ และมาตรา ๒๐๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การสรรหา การคัดเลือก และการเสนอชื่อผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในวรรคสี่ ความว่า “...และให้นำมาตรา ๑๙๙ และมาตรา ๒๐๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม...” อาจมีความซ้ำซ้อนกับความในร่างมาตรา ๒๑๔ วรรคสอง และความในวรรคสองที่กำหนดให้มติในการเสนอชื่อตามวรรคหนึ่งต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสี่ในห้าของกรรมการตรวจเงินแผ่นดินทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ มีความเหมาะสมหรือไม่

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ร่างมาตรา ๒๑๔ เป็นเรื่องการสรรหากรรมการในองค์กรอิสระโดยให้นำมาตรา ๑๙๙ และมาตรา ๒๐๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ในร่างมาตรานี้เป็นเรื่องการสรรหาผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินซึ่งมิใช่กรรมการในองค์กรอิสระ จึงต้องกำหนดความดังกล่าวให้ชัดเจน

ประธานกรรมการเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสอง เป็นดังนี้ “...มีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสี่
สองในห้าสามของกรรมการ...” และแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสี่ เป็นดังนี้ “...และให้นำมาตรา ๑๙๙
วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสี่ และมาตรา ๒๐๐...”

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า หากแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสองเป็น “...มีคะแนนเสียงไม่น้อย
กว่าสี่สองในห้าสามของกรรมการ...” อาจทำให้เกิดปัญหาในการสรรหาผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินได้ เสนอให้
คงความในวรรคสองไว้

- วิธีการคัดเลือกผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินจะมีความแตกต่างกับการคัดเลือกกรรมการในองค์กร
อิสระอื่น

- ควรพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหการณ์ที่มีคะแนนเสียงไม่ถึงจำนวนสองในสามของกรรมการ
ตรวจเงินแผ่นดินทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ด้วย และเสนอตัดความในวรรคสองออก และให้นำหลักการไปกำหนดไว้
ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

ประธานกรรมการเห็นด้วยว่าควรตัดความในวรรคสองออก และนำหลักการตามความในวรรคสอง
ไปกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๓๙ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๓๙ ให้มีผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินคนหนึ่งซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำ
ของวุฒิสภาโดยได้รับการเสนอชื่อจากคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

**มติในคราวเสนอชื่อต่อวุฒิสภาซึ่งต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสี่ในห้าของทั้งหมดที่ประชุม
แผ่นดินทั้งหมดเท่าที่มีอยู่**

ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับกรรมการตรวจเงิน
แผ่นดิน

ผู้ได้รับการเสนอชื่อเพื่อแต่งตั้งเป็นผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภา
ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และให้นำมาตรา ๑๙๙ วรรคหนึ่ง
วรรคสอง และวรรคสี่ และมาตรา ๒๐๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การสรรหา การคัดเลือก และการเสนอชื่อผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน”

มาตรา ๒๔๐

“มาตรา ๒๔๐ ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินปฏิบัติหน้าที่โดยเที่ยงธรรม เป็นกลาง และปราศจาก
อคติทั้งปวงในการใช้ดุลพินิจ โดยมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

- (๑) ตรวจเงินแผ่นดินตามนโยบายการตรวจเงินแผ่นดินและหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจ
เงินแผ่นดินที่คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินกำหนด และตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ
- (๒) ตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพในการใช้จ่ายเงินของหน่วยงานของรัฐ
- (๓) มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตาม (๑) และ (๒)
- (๔) กำกับและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตาม (๓)”

ประเด็นการพิจารณา

มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ควรพิจารณาถึงกรณีที่คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน เดินทางไปศึกษาดูงานตามคำเชิญของหน่วยงานอื่นของรัฐด้วย

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๔๐ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๔๑

“มาตรา ๒๔๑ ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ โดยรับผิดชอบต่อคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยธุรการของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินโดยความเห็นชอบของวุฒิสภามีอำนาจถอดถอนผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ในกรณีที่ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินกระทำการโดยขาดความเที่ยงธรรม จงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือมีพฤติการณ์ที่เป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่งอย่างร้ายแรง หรือร้ายวญผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ มติในการถอดถอนดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสี่ในห้าของกรรมการตรวจเงินแผ่นดินทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การปฏิบัติหน้าที่ และการถอดถอนผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ควรกำหนดให้มติในการถอดถอนผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินตามวรรคสองต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการตรวจเงินแผ่นดินทั้งหมดเท่าที่มีอยู่
- ความในวรรคสองจะเป็นการให้อำนาจวุฒิสภาในการถอดถอนบุคคลหรือไม่
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการกระทำความผิดของผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินตามความในวรรคสองเช่นเดียวกัน ซึ่งความในวรรคสองอาจทำให้ทั้งคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องตรวจสอบการกระทำความผิดของผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินซึ่งเป็นฐานความผิดเดียวกัน อันเป็นการซ้ำซ้อนกัน

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากกำหนดให้มติในการถอดถอนผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินตามวรรคสองต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการตรวจเงินแผ่นดินทั้งหมดเท่าที่มีอยู่แล้ว อาจทำให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินกีดกันและถอดถอนผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินให้ต้องออกจากตำแหน่งง่ายขึ้น ความในวรรคสองเป็นการกำหนดให้วุฒิสภาให้ความเห็นชอบต่อคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินในการถอดถอนผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเท่านั้น วุฒิสภาไม่ได้มีอำนาจในการถอดถอนผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเอง จึงควรตัดความในวรรคสองออก โดยนำไปกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน และเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสาม เป็นดังนี้ “วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และการปฏิบัติหน้าที่ และทรัพย์สินของผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๔๑ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๔๑ ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ โดยรับผิดชอบต่อ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยธุรการของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

[illegible]

วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และการปฏิบัติหน้าที่ เฉพาะทางของตนของผู้ว่าราชการ
ตรวจเงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน”

มาตรา ๒๔๒

“มาตรา ๒๔๒ ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการใช้จ่ายเงินแผ่นดินใดมีพฤติการณ์อันเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ จงใจใช้หน้าที่และอำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรืออาจทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินแจ้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง แล้วแต่กรณี เพื่อทราบและดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป และรายงานให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเพื่อทราบด้วย

ในการดำเนินการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือคณะกรรมการ
การเลือกตั้งตามที่ได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเอกสารและหลักฐานที่ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน
ตรวจสอบหรือจัดทำขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตแห่งชาติหรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง แล้วแต่กรณี และให้แจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ว่าการ
ตรวจเงินแผ่นดินทราบทุกสามเดือน”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการสอบถามว่า ร่างมาตรา ๒๔๒ จะทำให้เกิดปัญหาระหว่างองค์กรตามร่างมาตรา ๒๔๒ หรือไม่ โดยองค์กรอิสระควรตั้งคณะกรรมการร่วมกันเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ให้องค์กรอิสระต่างๆ ประสานความร่วมมือกันให้เป็นไปตามร่างมาตรา ๒๒๐ และเสนอตัดร่างมาตรา ๒๔๒ ออกทั้งมาตรา

นายปรณ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ความในวรรคสองอาจทำให้เกิด
ปัญหาระหว่างองค์กรได้

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการเสนอแก้ไขความในวรรคแรก เป็นดังนี้ “...การเลือกตั้ง^๖ไม่มิเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม...”

- ร่างมาตรา ๒๔๒ ถือเป็นหลักการใหม่ แต่สามารถแก้ไขปรับปรุงความในร่างมาตรา ๒๒๐ ให้มีความเหมาะสมได้

- ควรกำหนดให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินต้องเสนอเรื่องให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินพิจารณาก่อนที่จะแจ้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อทราบและดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป

- การที่คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบพบหลักฐานการทุจริตในกรณีที่อยู่นอกเหนืออำนาจหน้าที่ที่จะดำเนินการได้ แล้วส่งหลักฐานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะช่วยป้องกันการทุจริตและประพฤติดีขึ้นได้ดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นการประสานการทำงานร่วมกัน

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๔๒ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๔๒ ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการใช้จ่ายเงินแผ่นดินใดมีพฤติการณ์อันเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ จงใจใช้หน้าที่และอำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรืออาจทำให้การเลือกตั้งไม่ได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และเป็นกรณีที่ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินไม่มีอำนาจจะดำเนินการใดได้ ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินแจ้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี เพื่อทราบและดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป **และราชชนนให้คณะกรรมาการตรวจเงินแผ่นดินเพื่อทราบด้วย**

ในการดำเนินการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือหน่วยงานอื่น ตามที่ได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเอกสารและหลักฐานที่ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบหรือจัดทำขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือของหน่วยงานอื่นนั้น แล้วแต่กรณี **และให้แจ้งผลตรวจเงินตราให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทราบด้วย**”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๔๒ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๔๒ ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการใช้จ่ายเงินแผ่นดินใดมีพฤติการณ์อันเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ จงใจใช้หน้าที่และอำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรืออาจทำให้การเลือกตั้งไม่ได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และเป็นกรณีที่ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินไม่มีอำนาจจะดำเนินการใดได้ ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินแจ้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี เพื่อทราบและดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป **และราชชนนให้คณะกรรมาการตรวจเงินแผ่นดินเพื่อทราบด้วย**

ในการดำเนินการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือหน่วยงานอื่น ตามที่ได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเอกสารและหลักฐานที่ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบหรือจัดทำขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือของหน่วยงานอื่นนั้น แล้วแต่กรณี **และให้แจ้งผลตรวจเงินตราให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทราบด้วย**”

มาตรา ๒๔๓

“มาตรา ๒๔๓ เพื่อประโยชน์ในการระงับหรือยับยั้งความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่การเงินการคลังของรัฐ ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเสนอผลการตรวจสอบการกระทำที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวินัย

การเงินการคลังของรัฐและอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่การเงินการคลังของรัฐอย่างร้ายแรง
ต่อคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเพื่อพิจารณา

ในกรณีที่คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเห็นพ้องด้วยกับผลการตรวจสอบดังกล่าว ให้ปรึกษาหารือ
ร่วมกับคณะกรรมการการเลือกตั้งและคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หาก
ที่ประชุมร่วมเห็นพ้องกับผลการตรวจสอบนั้น ให้ร่วมกันมีหนังสือแจ้งสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และ
คณะรัฐมนตรีเพื่อทราบโดยไม่ชักช้า และให้เปิดเผยผลการตรวจสอบดังกล่าวต่อประชาชนเพื่อทราบด้วย”

ประเด็นการพิจารณา

-ไม่มี-

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๔๓ โดยไม่มีการแก้ไข

ส่วนที่ ๖ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

“ส่วนที่ ๖

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ”

ประเด็นการพิจารณา

-ไม่มี-

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบชื่อส่วนที่ ๖ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๔๔

“มาตรา ๒๔๔ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการจำนวนเจ็ดคน
ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ได้รับการสรรหา

ผู้ซึ่งได้รับการสรรหาต้องมีความรู้และประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของ
ประชาชน เป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ โดยผู้แทนองค์กรด้าน
สิทธิมนุษยชนต้องมีส่วนร่วมในการสรรหาด้วย

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของ
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการกล่าวว่า เพื่อให้เป็นไปตามหลักการปารีส (The Paris Principles) เสนอแก้ไข
ร่างมาตรา ๒๔๔ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๔๔ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการจำนวนเจ็ดคน
ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ได้รับการสรรหา

ผู้ซึ่งได้รับการสรรหาต้องมีความรู้และประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของ
ประชาชน เป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ โดยผู้แทนองค์กรด้านสิทธิ
มนุษยชนต้องมีส่วนร่วมในการสรรหาด้วย

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งในการบัญญัติเกี่ยวกับการสรรหา ต้องกำหนดให้ผู้แทนองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนมีส่วนร่วมในการสรรหาด้วย”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๔๔ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๔๔ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการจำนวนเจ็ดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ได้รับการสรรหา

ผู้ซึ่งได้รับการสรรหาต้องมีความรู้และประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของ ประชาชน เป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ **โดยผู้แทนองค์กรด้านสิทธิ มนุษยชนต้องมีส่วนร่วมในการสรรหาด้วย**

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งในการบัญญัติเกี่ยวกับการสรรหา ต้องกำหนดให้ผู้แทนองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนมีส่วนร่วมในการสรรหาด้วย”

มาตรา ๒๔๕

“มาตรา ๒๔๕ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ และต้องปฏิบัติ หน้าที่โดยสุจริต เที่ยงธรรม และปราศจากอคติทั้งปวงในการใช้ดุลพินิจ และคำนึงถึงความผาสุกของ ประชาชนชาวไทยและผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติ”

ประเด็นการพิจารณา

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง เสนอเพิ่มความว่า “แห่งชาติ” ต่อท้าย ความว่า “คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน” เนื่องจากเป็นคำที่พิมพ์ตกไป

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๔๕ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๔๕ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ และต้อง ปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต เที่ยงธรรม และปราศจากอคติทั้งปวงในการใช้ดุลพินิจ และคำนึงถึงความผาสุกของ ประชาชนชาวไทยและผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติ”

มาตรา ๒๔๖

“มาตรา ๒๔๖ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนทุกกรณีโดยไม่ล่าช้า และเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับผลร้ายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน ต่อหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง

(๒) จัดทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศ

(๓) เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้ สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

(๔) ชี้แจงแถลงข้อเท็จจริงที่ถูกต้องในกรณีที่มีการรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยโดยไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรม

(๕) สร้างเสริมทุกภาคส่วนของสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน

(๖) หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

เมื่อรับทราบรายงานตาม (๑) และ (๒) หรือข้อเสนอแนะตาม (๓) ให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสมโดยเร็ว กรณีใดไม่อาจดำเนินการได้หรือต้องใช้เวลาในการดำเนินการ ให้แจ้งเหตุผลให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนทราบโดยไม่ชักช้า”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขร่างมาตรา ๒๔๖ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๔๖ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนทุกกรณีโดยไม่ล่าช้า และเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับผลร้ายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน ต่อหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง

(๒) จัดทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศ

(๓) เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

(๔) ชี้แจงแถลงข้อเท็จจริงที่ถูกต้องในกรณีที่มีการรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยโดยไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรม

(๕) สร้างเสริมทุกภาคส่วนของสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน

(๖) หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

เมื่อรับทราบรายงานตาม (๑) และ (๒) หรือข้อเสนอแนะตาม (๓) ให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสมโดยเร็ว กรณีใดไม่อาจดำเนินการได้หรือต้องใช้เวลาในการดำเนินการ ให้แจ้งเหตุผลให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทราบโดยไม่ชักช้า” เพื่อให้ความสมบูรณ์ขึ้น เนื่องจากพิมพ์ตกหล่น

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๔๖ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๔๖ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนทุกกรณีโดยไม่ล่าช้า และเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับผลร้ายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน ต่อหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง

(๒) จัดทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศ

(๓) เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

(๔) ชี้แจงแถลงข้อเท็จจริงที่ถูกต้องในกรณีที่มีการรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยโดยไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรม

(๕) สร้างเสริมทุกภาคส่วนของสังคมให้ความตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน

(๖) หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

เมื่อรับทราบรายงานตาม (๑) และ (๒) หรือข้อเสนอแนะตาม (๓) ให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสมโดยเร็ว กรณีใดไม่อาจดำเนินการได้หรือต้องใช้เวลาในการดำเนินการ ให้แจ้งเหตุผลให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทราบโดยไม่ชักช้า”

หมวด ๑๓ องค์การอัยการ

“หมวด ๑๓

องค์การอัยการ”

ประเด็นการพิจารณา

-ไม่มี-

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบชื่อหมวด ๑๓ องค์การอัยการ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๔๗

“มาตรา ๒๔๗ องค์การอัยการมีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยรวดเร็วและเที่ยงธรรม และไม่ให้อถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครอง

การบริหารงานบุคคล การงบประมาณและการดำเนินการอื่นขององค์การอัยการให้มีความเป็นอิสระ และการดำเนินการบริหารงานบุคคลของพนักงานอัยการ ต้องดำเนินการโดยคณะกรรมการอัยการซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยประธานกรรมการซึ่งต้องไม่เป็นพนักงานอัยการ และผู้ทรงคุณวุฒิบรรดาที่ได้รับเลือกจากพนักงานอัยการ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายตามวรรคสาม ต้องมีมาตรการป้องกันมิให้พนักงานอัยการกระทำการหรือดำรงตำแหน่งใดอันอาจมีผลให้การสั่งคดีหรือการปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นไปตามวรรคสอง หรืออาจทำให้มีการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ทั้งนี้ มาตรการดังกล่าวต้องกำหนดให้ชัดเจนและใช้เป็นการทั่วไป โดยจะมอบอำนาจให้มีการพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไปไม่ได้”

ประเด็นการพิจารณา

มีกรรมการเสนอตัดคำว่า “ดำเนินการ” หน้าคำว่า “บริหารงานบุคคล” ในวรรคสาม เนื่องจากมีความว่า “ดำเนินการ” ซ้ำกันสองแห่ง

ประธานกรรมการแก้ไขร่างมาตรา ๒๔๗ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๔๗ องค์การอัยการมีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยรวดเร็วและเที่ยงธรรม และไม่ให้อถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครอง

การบริหารงานบุคคล การงบประมาณและการดำเนินการอื่นขององค์การอัยการให้มีความเป็นอิสระ และการดำเนินการบริหารงานบุคคลของเกี่ยวกับพนักงานอัยการ ต้องดำเนินการโดยคณะกรรมการอัยการซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยประธานกรรมการซึ่งต้องไม่เป็นพนักงานอัยการ และผู้ทรงคุณวุฒิบรรดาที่ได้รับเลือกจากพนักงานอัยการ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายตามวรรคสาม ต้องมีมาตรการป้องกันมิให้พนักงานอัยการกระทำการหรือดำรงตำแหน่งใดอันอาจมีผลให้การสั่งคดีหรือการปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นไปตามวรรคสอง หรืออาจทำให้มีการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ทั้งนี้ มาตรการดังกล่าวต้องกำหนดให้ชัดเจนและใช้เป็นการทั่วไป โดยจะมอบอำนาจให้มีการพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไปไม่ได้”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๔๗ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๔๗ องค์การอัยการมีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยรวดเร็วและเที่ยงธรรม และไม่ให้ถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครอง

การบริหารงานบุคคล การงบประมาณและการดำเนินการอื่นขององค์การอัยการให้มีความเป็นอิสระ และการดำเนินการบริหารงานบุคคลของเกี่ยวกับพนักงานอัยการ ต้องดำเนินการโดยคณะกรรมการอัยการ ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยประธานกรรมการซึ่งต้องไม่เป็นพนักงานอัยการ และผู้ทรงคุณวุฒิบรรดาที่ได้รับเลือกจากพนักงานอัยการ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายตามวรรคสาม ต้องมีมาตรการป้องกันมิให้พนักงานอัยการกระทำการหรือดำรงตำแหน่งใดอันอาจมีผลให้การสั่งคดีหรือการปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นไปตามวรรคสอง หรืออาจทำให้มีการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ทั้งนี้ มาตรการดังกล่าวต้องกำหนดให้ชัดเจนและใช้เป็นการทั่วไป โดยจะมอบอำนาจให้มีการพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไปไม่ได้”

หมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น

“หมวด ๑๔

การปกครองส่วนท้องถิ่น”

ประเด็นการพิจารณา

-ไม่มี-

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบชื่อหมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๔๘

“มาตรา ๒๔๘ ภายใต้บังคับมาตรา ๑ ให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามวิธีการและรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดให้คำนึงเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นและความสามารถในการปกครองตนเองในด้านรายได้ จำนวนและความหนาแน่นของประชากร และพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบ ประกอบกัน”

ประเด็นการพิจารณา

-ไม่มี-

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๔๘ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๔๙

“มาตรา ๒๔๙ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐต้องดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองให้สามารถดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้อย่างเพียงพอ ในระหว่างที่ยังไม่อาจดำเนินการได้ ให้รัฐจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามควรแก่กรณี

การจัดทำบริการสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่โดยเฉพาะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติโดยสอดคล้องกับรายได้ของท้องถิ่นตามวรรคสอง กฎหมายดังกล่าวให้บัญญัติถึงขั้นตอนในการกระจายอำนาจของส่วนราชการให้แก่ท้องถิ่นด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่งและกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม การป้องกันการทุจริต และการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ และต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และการป้องกันการก้าวร้าวการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นด้วย”

ประเด็นการพิจารณา

มีการเสนอเพิ่มความว่า “กลไกและ” ก่อนหน้าคำว่า “ขั้นตอน” ในวรรคสาม เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมขึ้น

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๔๙ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๔๙ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐต้องดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองให้สามารถดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้อย่างเพียงพอ ในระหว่างที่ยังไม่อาจดำเนินการได้ ให้รัฐจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามควรแก่กรณี

การจัดทำบริการสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่โดยเฉพาะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติโดยซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ของท้องถิ่นตามวรรคสอง กฎหมายดังกล่าวให้บัญญัติถึงกลไกและขั้นตอนในการกระจายอำนาจของส่วนราชการให้แก่ท้องถิ่นด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่งและกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม การป้องกันการทุจริต และการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ และต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และการป้องกันการก้าวร้าวการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นด้วย”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๔๙ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๔๙ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐต้องดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองให้สามารถดำเนินการตามวาระหนึ่งได้อย่างเพียงพอ ในระหว่างที่ยังไม่อาจดำเนินการได้ ให้รัฐจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามควรแก่กรณี

การจัดทำบริการสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่โดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติโดยซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ของท้องถิ่นตามวรรคสอง กฎหมายดังกล่าวให้บัญญัติถึงกลไกและขั้นตอนในการกระจายอำนาจของส่วนราชการให้แก่ท้องถิ่นด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่งและกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม การป้องกันการทุจริต และการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ และต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์และการป้องกันการก้าวก่ายการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นด้วย”

มาตรา ๒๕๐

“มาตรา ๒๕๐ การบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่น การจัดให้มีมาตรฐานที่สอดคล้องกันเพื่อให้สามารถพัฒนาร่วมกันหรือการสับเปลี่ยนบุคลากรระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันได้”

ประเด็นการพิจารณา

-ไม่มี-

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๕๐ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๕๑

“มาตรา ๒๕๑ สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง

ผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น หรือในกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ จะให้มาโดยวิธีอื่นก็ได้ แต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ตามมาตรา ๙๓ อันเป็นคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย”

ประเด็นการพิจารณา

นายอัคร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขความในวรรคสาม เป็นดังนี้ “คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์บทมาตรา ๕๓ อันเป็นคุณสมบัติและสิทธิของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามแนวทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย” เพื่อระบุให้ชัดเจนขึ้น

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๕๑ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๕๑ สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง

ผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งหรือมาจากการเห็นชอบของสภาท้องถิ่น หรือในกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ จะให้มาโดยวิธีอื่นก็ได้ แต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์บทมาตรา ๕๓ อันเป็นคุณสมบัติและสิทธิของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามแนวทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย”

มาตรา ๒๕๒

“มาตรา ๒๕๒ ในการดำเนินงาน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นเปิดเผยข้อมูลและดำเนินการให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

ในการจัดทำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้นำมาตรา ๑๓๙ วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญเป็นอำนาจศาลปกครองสูงสุด”

ประเด็นการพิจารณา

มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในวรรคสองของร่างมาตรา ๒๕๒ เป็นเรื่องการขัดกันของผลประโยชน์ ซึ่งคณะกรรมการได้บัญญัติไว้ในร่างมาตรา ๒๔๙ วรรคท้ายแล้ว จึงควรตัดความในวรรคสองของร่างมาตรา ๒๕๒ ออก หรืออาจนำไปบัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขร่างมาตรา ๒๕๒ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๕๒ ในการดำเนินงาน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นเปิดเผยข้อมูลและดำเนินการให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

ในกรณีที่ระบบประมวลผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้นำมาตรา ๑๓๙ วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญเป็นอำนาจศาลปกครองสูงสุด”

มาตรา ๒๕๓

“มาตรา ๒๕๓ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอข้อบัญญัติหรือเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขร่างมาตรา ๒๕๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๕๓ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอข้อบัญญัติหรือเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการและเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติ” เพื่อให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๕๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๕๓ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอข้อบัญญัติหรือเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการและเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติ”

หมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

“หมวด ๑๕

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ”

ประเด็นการพิจารณา

-ไม่มี-

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบชื่อหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๕๔

“มาตรา ๒๕๔ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ จะกระทำมิได้”

ประเด็นการพิจารณา

-ไม่มี-

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๕๔ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๕๕

“มาตรา ๒๕๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๕๔ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(๑) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

และสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

(๒) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต่อรัฐสภา และให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ

(๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

(๔) การพิจารณาในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา โดยการออกเสียงในวาระที่สองนี้ให้ถือเสียงข้างมากเป็นประมาณ แต่ในกรณีที่ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ประชาชนเป็นผู้เสนอต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนที่เข้าชื่อกันได้แสดงความคิดเห็นด้วย

(๕) เมื่อการพิจารณาในวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา และในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าสิบคน เห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรค และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรน้อยกว่าพรรคละสิบคนถ้ารวมกันทุกพรรคแล้วมีจำนวนตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ต้องเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของทุกพรรคดังกล่าว และมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

(๗) เมื่อมีการลงมติตาม (๖) แล้ว ให้รอไว้สิบห้าวันแล้วจึงนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำมาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ และมาตรา ๑๔๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๘) ในกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ หมวด ๒ หรือหมวด ๑๕ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องเกี่ยวกับอำนาจหรือหน้าที่ของศาลหรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามอำนาจหรือหน้าที่ได้ ก่อนดำเนินการตาม (๗) ให้จัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ถ้าผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมจึงให้ดำเนินการตาม (๗) ต่อไป

(๙) ก่อนนายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยตาม (๗) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือของทั้งสองสภารวมกัน แล้วแต่กรณี มีสิทธิเข้าชื่อกันเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ว่าร่างรัฐธรรมนูญตาม (๗) ขัดต่อมาตรา ๒๕๔ หรือมีลักษณะตาม (๘) และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับเรื่องดังกล่าวส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับเรื่อง ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้"

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- ความใน (๗) ควรเพิ่มความว่า “เห็นชอบ” ต่อท้ายความว่า “เมื่อมีการลงมติ” และความใน (๘) ควรแก้ไขจากความว่า “อำนาจหรือหน้าที่” เป็น “หน้าที่หรืออำนาจ” เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางการพิจารณาของคณะกรรมการ

- ความใน (๘) ความว่า “...ถ้าผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมจึงให้ดำเนินการตาม (๗) ต่อไป” เป็นการใช้หลักการเสียงข้างมากธรรมดา (simple majority) หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า การนำผลการออกเสียงประชามติมาใช้ต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และเสนอแก้ไขร่างมาตรา ๒๕๕ (๗) และ (๘) เป็นดังนี้

“(๗) เมื่อมีการลงมติเห็นชอบตาม (๖) แล้ว ให้รอไว้สิบห้าวันแล้วจึงนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำมาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ และมาตรา ๑๔๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๘) ในกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ หมวด ๒ หรือหมวด ๑๕ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหรือหน้าที่หรืออำนาจของศาลหรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามอำนาจหรือหน้าที่หรืออำนาจได้ ก่อนดำเนินการตาม (๗) ให้จัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ถ้าผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมจึงให้ดำเนินการตาม (๗) ต่อไป”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๕๕ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๕๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๕๔ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(๑) ยุติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

(๒) ยุติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต่อรัฐสภา และให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ

(๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

(๔) การพิจารณาในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา โดยการออกเสียงในวาระที่สองนี้ให้ถือเสียงข้างมากเป็นประมาณ แต่ในกรณีที่ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ประชาชนเป็นผู้เสนอต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนที่เข้าชื่อกันได้แสดงความคิดเห็นด้วย

(๕) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา และในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรค และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรน้อยกว่าพรรคละสิบคนถ้ารวมกันทุกพรรคแล้วมีจำนวนตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ต้องเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของทุกพรรคดังกล่าว และมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

(๗) เมื่อมีการลงมติเห็นชอบตาม (๖) แล้ว ให้รอไว้สิบห้าวันแล้วจึงนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำมาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ และมาตรา ๑๔๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๘) ในกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ หมวด ๒ หรือหมวด ๑๕ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่หรืออำนาจของศาลหรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่หรืออำนาจได้ ก่อนดำเนินการตาม (๗) ให้จัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ถ้าผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมจึงให้ดำเนินการตาม (๗) ต่อไป

(๙) ก่อนนายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยตาม (๗) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือของทั้งสองสภารวมกัน แล้วแต่กรณี มีสิทธิเข้าชื่อกันเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ว่าร่างรัฐธรรมนูญตาม (๗) ขัดต่อมาตรา ๒๕๔ หรือมีลักษณะตาม (๘) และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับเรื่องดังกล่าวส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับเรื่อง ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้”

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันพุธ ที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๙ เวลา ๐๙.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและกล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๘.๔๐ นาฬิกา

นายเฉลิมศักดิ์ ใจขำนิ

วิทยากรชำนาญการ

นายเผ่าพันธุ์ นวลสง

นิติกรชำนาญการ

นางสาวอัจฉรา สอนสมุทร

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

นายรัฐภูมิ คำศรี

นิติกรชำนาญการพิเศษ

นายณฤทธิ์ ธูลีจันทร์

นิติกรปฏิบัติการ

นายสกนธ์ พรหมบุญตา

นิติกรชำนาญการ

นางสาววรินทร์พร ปณิธานธรรม

วิทยากรชำนาญการ

ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกฎหมายการ ๒

ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์